

KÜRESEL REKABETTE DİJİTAL KÜLTÜR

Fatma ACUN

Özet

Ülke ekonomilerin küresel rekabetle başa çıkabilmesinin, iyi bir eğitim ve araştırma altyapısı geliştirilmesiyle sağlanabileceğine, bunun da ancak, Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin (BİT) bütün imkanlarından faydalanmayla mümkün olabileceğine vurgu yapılan makalede, eğitim ve araştırma materyalinin dijital ortama aktarılması ve İnternet üzerinden kullanıcıların istifadesine sunulması konusunda kapsamlı projenin yürütüldüğü İngiltere'deki kurumsal yapılanma ve çalışmalar hakkında bilgi verilmektedir. Ardından, dijitalleştirme konusunda, genelde Türkiye, özelde ise tarih alanındaki durum değerlendirilmekte, Türkiye'de alanında bir ilk olan Görsel Tarih Arşivi tanıtılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bilgi toplumu, dijitalleştirme, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), Görsel Tarih Arşivi, belge.

Digital Culture in Global Competition

Abstract

This article draws attention to the use of Information and Communication Technologies (ICT) for education and research purposes by the countries to meet the challenges of the global economic competition. Specifically, it concentrates on the digitisation of the education and research material and its presentation in the Internet for the use of wider education and research community. The digitisation project undertaken in England exactly for this purpose is given in some detail to emphasize the importance of the subject. Few digitisation programs in Turkey are given to assess the level of studies of digitisation in academic research and education. Information is also given in some detail about the Visual History Archive, which is first of its kind for Turkey.

Key words: Information society, digitisation, Information and Communication Technologies (ICT), Visual History Archive, document.

Giriş

Ekonomide Rekabet Aracı olarak Dijital Kültür

Dünyada bütün ekonomik ve sosyal faaliyetler, bilginin hızlı ve zamanında üretimi ve tüketimine dayalı olarak yeniden örgütlenmektedir. Bu tür ekonomilere, bilgiye dayalı ekonomi (knowledge based economy), bilgiye dayalı ekonomilere sahip toplumlara da, bilgi toplumu (knowledge based society) adı verilmektedir. Bilgi toplumunun ortaya çıkmasında bilgisayar motor görevi görmekte (Acun 2000: 192), Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) altyapısı ve bütün potansiyelinin kullanılması, bilgi toplumuna ulaşmada en önemli faktör olmaktadır. Gelişen BİT sayesinde giderek küçülen ve küreselleşen dünyamızda, giderek artan ve ağırlaşan uluslararası rekabet karşısında, ülkeler ekonomilerinin başarısının bilgi temeline dayandığı, bunun da, mükemmel bir eğitim ve dünya standartlarında araştırma altyapısı gerektirdiği konusunda hemfikirdirler.

Ekonomiyi güçlendirme ve uluslararası arenada rekabet edebilme ulusal hedefi ve bu hedefe ulaşmada belirlenen, bilgiye dayalı eğitim ve araştırmayı destekleme ve geliştirme amacını gerçekleştirmek üzere, çoğu ülkede, yüksek öğrenim ve araştırma kurumlarının, eğitim ve araştırma standartlarının yükseltilmesi stratejisi benimsenmiştir. Standartların yükseltilmesi ise, eğitim ve araştırmanın temelini teşkil eden veriye, daha fazla miktarda, daha kolay ve güvenilir yolla ulaşılmasıyla mümkün olabilmektedir. Bu noktada, eğitim ve araştırmada kullanılan materyalin, dijital/elektronik ortama aktarılması ve İnternet yoluyla ülkenin (ve dünyanın) her yerinden, öğrenci ve araştırmacı herkesin kolay ve güvenli erişiminin sağlanması için planlamalar yapılmıştır. Ülkelerin bütün yüksek öğrenim ve araştırma kurumlarını kapsayan bu geniş çaplı planlamalar, yine geniş çaplı bir organizasyon ve uygulamayı gerektirmiştir.

Bahsedilen bu planlamaların bir parçası olarak, bütün eğitim ve araştırma materyalinin dijital/elektronik ortama aktarılması ve öğrenci ve araştırmacılara sunulması, çoğu gelişmiş ülkede öncelikli işler arasına dahil edilmiştir. Kurum ve kuruluşların veya şahısların tek başlarına üstesinden gelemeyecekleri ölçüde kapsamlı ve o ölçüde kapsamlı düzenlemeyi gerektiren dijitalleştirme işi, bazı ülkelerde, örneğin İngiltere’de, merkezî biçimde ve devlet desteğiyle yürütülmektedir. 1996’da başlatılan 12 yıllık proje Nisan 2008’de tamamlanarak, ülkedeki bütün eğitim ve araştırma materyali elektronik ortama aktararak/dijital hale getirilerek, İnternet üzerinden öğrenciler, eğitimciler ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Bu hizmetin büyük bir kısmı ücretsizdir, bir kısmına da az miktarda posta ve CD ücreti ödenerek ulaşılabilmektedir. Yeni çalışmalar, yeni projeler kapsamında sürdürülmektedir. Bu girişimiyle İngiltere, eğitim ve araştırma materyalini dijitalleştirme

konusunda, dünyada en kapsamlı çalışmayı yürüten ülke konumundadır.¹ Amerika Birleşik Devletleri'nde bile benzer kapsamda çalışma mevcut değildir. Eldeki bütün materyalin dijitalleştirilmesi, uzun süreli saklanması, hizmete sunulması ve gelişen teknoloji ile güncel tutulması başlı başına bir iş olup, bireysel kurum ve kuruluşların kendi başlarına üstesinden gelmesinin mümkün olmayacağı bir girişimdir. Eğitim ve araştırmaya hizmet etmesi planlanan bütün bu hizmetlerin oluşturulması, sunulması ve sürdürülmesi, uzmanlık ve çok miktarda kaynak (para) gerektirmektedir. Bunları karşılamak üzere, İngiltere'de, merkezî ve bütünleşik bir plan çerçevesinde çalışmaların tamamının merkezî biçimde yürütülmesi, gerekli kaynağın da devletten sağlanması öngörülmüştür. Hükümetin, Eğitim Bakanlığı ve çeşitli organları yoluyla, kurumlara fonlar sağladığı, bu fonları alan kurumların ise, belirli bir plan çerçevesinde dijitalleştirme işini gerçekleştirdiği gözlemlenmektedir.

Aşağıda, İngiltere'de dijitalleştirme girişimini gerçekleştiren kurumsal yapı hakkında bilgi verilecek, ardından da, gerçekleştirilen dijitalleştirme işlemlerinin araştırmaya veri sağlamaya yönelik kısmı tanıtılacaktır. Müteakiben, Türkiye'deki dijitalleştirme girişimleri ele alınarak, ülkemizdeki durum hakkında bir değerlendirme yapılacaktır. Konuya girmeden önce, dijitalleştirmenin ne olduğu ve faydaları konusunda özet bilgi sunulacaktır.

Dijitalleştirme Nedir? Faydaları Nelerdir?

En sade ifadeyle dijitalleştirme/elektronik hale getirme, ilgili araştırma, eğitim veya diğer tür materyalin dijital/elektronik ortama, bilgisayar ortamına aktarılması ve İnternet üzerinden kullanıcıların istifadesine sunulmasıdır. Materyalinin dijital ortama aktarılması, veriyi bir biçimden diğerine çevirme, kağıdın yerine bilgisayar görüntüsünü geçirme anlamına gelmez. Kaynağın kullanımı ve erişimiyle ilgili bir süreçtir, uzun zaman alan pahalı bir işlemdir. Dijitalleştirme ile;

- Kaynak materyallerin uzun süre kullanılabilen dijital nüshaları üretilebilir.
- Dijital kaynaklar depolanabilir, indeksleri yapılabilir ve taranabilir.
- Bütün dünyadaki insanlar ve kurumlar ile paylaşım sağlanabilir.

¹ Dijitalleşme konusunda İngiltere'deki durum hakkında makalede sunulan bilgiler TÜBİTAK tarafından sağlanan Yurtdışı Doktora Sonrası Araştırma Bursu Programı kapsamında, "Görsel Tarih Arşivi Geliştirme ve Görsel Tarih Verilerinin Tarih Araştırmalarında Kullanımı" konusunda, University College of London, Arts and Humanities Data Service, Visual Arts (Farnham, İngiltere)'de, 22 Haziran - 21 Eylül 2007 tarihleri arasında yaptığım araştırmaya dayanmaktadır. Araştırmanın tamamına ilişkin rapor TÜBİTAK, Bilim İnsanı Destekleme Birimi'ne sunulmuştur. Sağladığı burs dolayısıyla TÜBİTAK'a teşekkürlerimi sunarım.

- Kaynaklar buldukları mekân dışında (off-site), dünyanın her yerinden, zaman ve mekân sınırlaması olmadan ulaşılabilir hale getirilir.
- Kaynaklar uluslararası ve küresel ölçekte paylaşılabilir.
- Araştırma aracı (research tool) olarak, araştırmayı kökten değiştirir. Diğer türlü mümkün olmayan, karmaşık araştırma projelerini yürütmek mümkün olur.
- Bilginin gelecek nesillere devredilmesini kolaylaştırır.

Endüstri Devriminden Dijital Devrime: İngiltere’de Dijitalleştirme Programı Kurumsal Yapı

İnsanlığın tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişini simgeleyen Endüstri Devrimi’nin başladığı ülke olan İngiltere’de, yine insanlığın sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişini simgeleyen Dijital Devrimin en kapsamlı biçimde başlatılması tesadüf olmasa gerektir. BİT’in sağladığı bütün teknolojik imkanların kullanımına dayanan dijital kültürü oluşturma ve yaygınlaştırma işi, yukarıda da belirtildiği gibi, en kapsamlı haliyle İngiltere’de yürütülmekte, bu konuda da üç kurumun öne çıktığı görülmektedir: Sanatlar ve Beşeri Bilimler Araştırma Konseyi, SBBAK (Arts and Humanities Research Council, AHRC) ve Birleşik Bilgi Sistemleri Komitesi, BBSK (Joint Information Systems Committee, JISC) ve Sanatlar ve Beşeri Bilimler Veri Servisi, SBBVS (Arts and Humanities Data Service, AHDS). Dijitalleştirme işlemlerini fiilen yürüten bu kurumlar ve fonksiyonları hakkında aşağıda bilgi verilecektir. Bu bağlamda bahsedilmesi gereken diğer bir kurum da, İngiltere’nin en büyük veri koleksiyonunu bünyesinde barındıran ve BBSK tarafından desteklenen, Birleşik Krallık Veri Arşivi (United Kingdom Data Archive UKDA)’dir. Bu kurum hakkında da bilgi verilecek, böylece, İngiltere’de dijitalleştirme sisteminin hangi kurumlar aracılığıyla ve ne şekilde yürütüldüğüne dair bilgi sahibi olunacaktır.

1- Sanatlar ve Beşeri Bilimler Araştırma Konseyi SBBAK (Arts and Humanities Research Council, AHRC): 1998 yılında, *Arts and Humanities Research Board* adıyla ve üç ayrı kurumun, Yüksek Öğrenimi Destekleme Fonu (Higher Education Funding Council for England, Scotland and Wales, HEFCE, SHFC, HEFCW), İstihdam ve Eğitim Bakanlığı (Department for Employment and Learning) ve British Academy’nin desteğiyle kurulmuştur. Kuruluş amacı, fen bilimleri ve sosyal bilimler alanına destek sağlayan mevcut kurumlar gibi, sanat ve beşeri bilimler alanlarında lisans üstü eğitim ve araştırmaya destek sağlamaktır. 2001 yılında hükümet, sanat ve beşeri bilimler alanlarında araştırmayı destekleme planını açıklamış, bu açıklama doğrultusunda, 2002 yılında, Birleşik Krallık ölçeğinde bir Sanat ve Beşeri Bilimler Araştırma

Konseyi, SBBAK (Arts and Humanities Research Council, AHRC) kurulması teklif edilmiş, 1 Nisan 2005 yılında kurulmuştur. Yıllık 7 milyon Poundun üzerinde bütçeye sahip olan SBBAK, Birleşik Krallık ölçeğindeki programları yoluyla, sanat ve beşeri bilimler alanlarında kaliteli araştırma ve lisansüstü eğitim yapılmasını desteklemektedir.

Misyonunu şöyle belirlemiştir:

- Sanat ve Beşeri bilimlerde, en yüksek kaliteli ve yenilikçi araştırmayı desteklemek ve yaygınlaştırmak
- Sanat ve Beşeri bilim programları aracılığıyla, akademik, profesyonel ve diğer tür istihdam için kalifiye elaman yetiştirmek.
- İnsanların kendilerini ve toplumlarını, geçmiş ve geleceklerini ve içinde yaşadıkları dünyayı anlamalarında, sanat ve beşeri bilimlerin rolü ve öneminin farkına varmalarını sağlamak.
- Sanat ve beşeri bilimler alanlarında üretilen bilginin, toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel faydası için, ülke geneline ve ötesine yayılmasını sağlamak.
- Sanat ve beşeri bilimler alanlarında milli politikayı biçimlendirmek.

SBBAK, 7 ayrı araştırma programı dahilinde 550-600 doktora sonrası projeyi, 1.500 lisansüstü (master ve doktora) öğrenciyi desteklemekte, ilave olarak da, müzelere, galerilere ve benzeri koleksiyonlara 10 milyon Sterlinlik kaynak sağlamaktadır.

Araştırma ve lisansüstü için takip eden yedi alanda destek verilmektedir: Klasik Dönem, Eskiçağ Tarihi ve Arkeoloji; Görsel Sanatlar ve Medya: uygulama, tarih ve teori; İngiliz Dili ve Edebiyatı; Ortaçağ ve Modern Tarih; Modern Diller ve Dilbilim; Kütüphanecilik, Enformasyon ve Müze Çalışmaları; Müzik ve Sahne Sanatları

Müzeler, galeriler ve benzeri koleksiyonlara sağlanan desteğin amacı, bu kurumların ellerinde bulundurduğu değerli kaynakların bakımını sağlamak, bu kaynaklar ile eğitim-araştırma arasındaki bağı güçlendirmek ve bu araştırma topluluklarına erişimi artırmaktır. Müzeler, galeriler ve benzeri koleksiyonlara, ilki 2001, ikincisi 2005 yılında olmak üzere iki aşama halinde destek verilmiştir. Belirtilen kurumlara verilen destek programı tamamlanmıştır. Şu anda yeni destek verilmemektedir.

Yeni hazırlanan, Müzeler ve Galeriler Araştırma Programı kapsamında, Birleşik Krallık'taki müzeler, arşivler ve kütüphanelerde araştırmayı desteklemek üzere, bütünlük strateji programı hazırlanmaktadır. Programın

amacı, belirtilen sektörün çeşitli alanlarına sağlanan destekleri bir şemsiye altında toplamaktır. Program, araştırma projeleri desteği, işbirliği, insanlar ve etki ve değerlendirme temaları olmak üzere dört ayrı tema üzerinde düzenlenmiştir. SBBAK uluslararası araştırma politikalarına da açıktır. Bunlardan biri, uluslararası fırsatlar ve Avrupa ve dünyada gelişen araştırma politikaları konularında bilgi sağlamaktır.

2- Birleşik Bilgi Sistemleri Komitesi, BBSK (Joint Information Systems Committee): Birleşik Bilgi Sistemleri Komitesinin görevi, yeni teknolojileri özellikle de, Bilgi ve İletişim Teknolojileri vasıtasıyla, araştırma ve eğitimi aktif olarak desteklemektir. Bu görev dahilinde

- Akademik ağ olan JANET (eğitim ve araştırma ağı)'i sunar
- Elektronik kaynaklara erişimi sağlar
- Eğitim ve araştırma için yeni ortamlar hazırlar
- Kurumlara teknolojik değişime uyum sağlamaları için rehberlik eder
- Tavsiye ve danışma hizmetleri verir
- Yüksek ve ileri öğrenime bölgesel destek sağlar

BBSK, ayrıca, İngiltere'deki eğitim ve araştırma topluluklarının, Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin sunduğu hizmetlerin ve problemlerin üstesinden gelmesi için ulusal ve uluslararası işbirliğine katılmalarını mümkün kılan ortaklıklar kurar.

BBSK, Yönetim Kurulu, Alt Komiteler ve Çalışma Grupları aracılığıyla çalışmalarını yürütür. Yönetim kurulu, İngiltere'nin yüksek ve ileri eğitimi için vizyon sağlar, misyon belirler, rehberlik eder. Eğitim ve araştırma topluluklarının ihtiyaçlarını tespit ederek, BBSK'nin hedeflerini ve görevlerini belirler. Alt Komiteler, belirlenen hedef ve görev alanlarında takip edilecek stratejileri ve programları belirler. Alt Komiteler tarafından oluşturulan Çalışma Grupları ise, belirlenen hedefler ve görevler doğrultusunda tespit edilen alanlarda programlar hazırlar ve yürütür, belli konularda teftiş yapar. BBSK, İngiltere'deki yüksek ve ileri öğrenimi geliştirmek üzere BİT'nin kullanıldığı çeşitli programları hazırlamış ve yürütmektedir. Dijitalleştirme Programı bunlardan biridir. 1 Nisan 2003 başlayan ve 1 Haziran 2009'da tamamlanması planlanan program, BBSK'nin e-kaynaklar sağlama görevi çerçevesinde ve Dijitalleştirme Çalışma Grubu aracılığıyla yürütülmektedir.

3- Sanat ve Beşeri Bilimler Veri Servisi, SBBVS (Arts and Humanities Data Service, AHDS): Sanat ve beşeri bilim alanlarında dijital veri koleksiyonlarının oluşturulması, muhafaza edilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılması konularında hizmetler sunmaktadır. Bütün ulusa hizmet sağlama kuruluşu olan SBBVS'yi, Birleşik Bilgi Sistemleri Komitesi (BBSK)

ve Sanat ve Beşeri Bilimler Araştırma Konseyi (SBBAK) mali yönden desteklemektedir.

Sanat ve beşeri bilimler alanlarındaki kaynak koleksiyonları muhafaza eden BBVS, bu koleksiyonların eğitim ve araştırmaya amaçlı kullanımını teşvik eder ve online katalogu yoluyla kullanıcıların hizmetine sunar. Kaynakların tanımlanmasında ortak standartların benimsenmesi SBBVS'nin çalışmalarında merkezi öneme sahiptir. Dijital bilginin muhafazası ve değişimi, geniş çaplı kullanım göz önünde bulundurularak hazırlanmakta, kullanıcıların nerede bulunduğu veya kaynağın nerede olduğuna bakılmaksızın dijital bilgi erişime açık halde tutulmaktadır. Bu konularda standartları belirlemek için SBBVS mümkün olan en geniş işbirliği ortamında çalışır. Sağladığı ulusal eğitim programları ve bir dizi diğer hizmetlerle, eğitim ve araştırma topluluklarının, elektronik bilginin değeri ve önemi hakkında duyarlılık geliştirmesini sağlar, elektronik bilgi kaynaklarının oluşturulması ve etkili kullanımı konusunda rehberlik eder. Son olarak da, eğitim ve araştırma toplulukları arasında, yüksek kaliteli dijital kaynakların oluşturulması, muhafaza edilmesi ve bir noktadan ulaşılması için işbirliği kurar.

SBBVS, idari birim ve her biri farklı yerlerde bulunan ve beş ayrı sahaya ilgili, beş ayrı merkezden oluşmaktadır: Arkeoloj; Tarih; Edebiyat, Dil ve Dilbilim; Sahne Sanatları; Görsel Sanatlar. SBBVS yönetimi merkezler arasında eşgüdüm sağlar, dijital kaynakların derlenmesi, muhafazası ve paylaşımı için tutarlı politikalar geliştirir. Bütün hizmet sağlama girişimlerinde sorumluluk üstlenir. Çalışma alanına dahil olan pek çok kuruluştan destek alır.

SBBVS'nin kullanıcılara sunduğu hizmetler:

- Yüksek ve ileri öğrenime bütün hizmetlerini ücretsiz sunar, çoğu kaynakları da ülke çapında herkesin kullanımına açıktır
- Dijital materyalin yaratılması ve akademik kullanımı için uzman rehberlik
- Dijital kaynakların profesyonelce kataloglanması ve işlenmesi
- Kaynak kullanımı ve faydası konusunda uzman bilgi

Veri yaratıcılarına ve veri temin edenlere sunduğu hizmetler:

- Arşiv ve dağıtım yönetimi hizmeti
- Dijital kaynakların tanınmış standartlara göre kataloglanması ve işlenmesi
- Kaynakların uzun vadede saklanması
- Değişen teknoloji karşısında kaynakların kullanımının sürekli tutulması
- Eğitim kaynak materyalinin kullanımı ve yaygınlaştırılmasının ücretsiz sağlanması

Destekleyen ve diğer kurumlara sunduğu hizmetler:

- Kaynak yaratılması konusunda yapılacak yatırımların en üst düzeye çıkartılması
- Eğitim ve araştırma topluluklarının yarattığı kaynaklara sürekli erişimin sağlanması
- Ana standartların geliştirilmesi ve uygulanması için uzman bilgi
- Araştırma ve danışmanlık

Sanat ve Beşeri bilimler alanlarında, üniversite öğretim elemanları, araştırmacılar, öğretmenler ve uzmanlar tarafından geliştirilen, çeşitli konulara dair, yüksek kalitede dijital kaynakları yönetir ve erişimi sağlar. Aşağıda bu koleksiyonlar hakkında bilgi verilecektir.

Popüler Koleksiyonlar: Öğrenciler ve araştırmacılar olduğu kadar ilgilenenlerin de kullanımına sunulan kaynaklardır: Shakepeare, Eski İngiliz Şiirleri, İspanyol İç Savaşı Posterleri, İngiltere ve Gallerin Tarihi Kiliseleri ve Roma Amforaları başlıkları altında, beş ayrı tasnif halinde sunulan koleksiyon, İnternet üzerinden kullanıcılara ücretsiz sunulmaktadır.

Arkeoloji: Arkeoloji ve tarihi çevreyle ilgili, meta data ile desteklenen, bir milyondan fazla kaydı içeren arşiv koleksiyonudur.

Tarih: 7. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzayan dönemi kapsayan, orijinal kaynaklardan tarama yoluyla derlenmiş 600 ayrı veri koleksiyonundan oluşmaktadır. Koleksiyonların tamamı döneme göre (7. yüzyıl, 11. yüzyıl, 10. yüzyıl gibi), konuya göre (siyasi tarih, eğitim tarihi, tarım tarihi, kilise ve din tarihi gibi) ve coğrafi bölgeye göre (İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda, Avrupa, Asya gibi) tasniflenmiştir. Kullanıcılar bu tasniflerden birini tercih ederek yalnızca o tasnifteki, örneğin 7. yüzyıl veya tarım tarihi tasniflerini veya kelime taramasıyla bütün tarih koleksiyonunun tamamını tarayabilir.

Edebiyat, Dil ve Dilbilim: Bu koleksiyon altında, metinlerin elektronik nüshaları, standart referans çalışmaları ve bir dizi edebiyat ve dil külliyatına dair birkaç yüz dijital kaynak tasnifi sunulmuştur.

Sahne Sanatları: Müzik; film, TV, Radyo; Tiyatro ve Drama; Dans; Canlı Gösteri Sanatları ile ilgili beş ayrı alanda dijital kaynaklar sunulmuştur. İstenen konu için tasniflerin sadece biri, örneğin müzik, dans taranabildiği gibi, tasniflerin tamamı da taranabilmektedir.

Görsel Sanatlar: Güzel sanatlar, uygulamalı sanatlar (seramik mobilya vb.), tasarım, mimarî, kadın modası, tekstil, sanatçıların kendi imajları gibi pek çok konuda, çok sayıda dijital kaynak sunulmuştur. Bu kaynaklar sizin koleksiyonlarımız, diğer kaynaklar, temaları keşfet ve öğrenme indeksi adları

altında dört ayrı kategoride sunulmuştur. Her bir kategori altında çok sayıda kaynak tasnifi yer almaktadır. Sunulan kaynaklar, çeşitli müzeler, üniversitelerin bölümleri ve sanatçılar tarafından bağışlanan imajlardan oluşmaktadır. Kullanıcılar binlerce imaja ücretsiz olarak ulaşabilmekte ve bilgisayarlarına indirebilmektedir.

SBBVS'nin yukarıda belirtilen, veri yaratıcılarına sunduğu hizmetler arasında yer alan önemli bir hizmet de, dijital kaynak yaratma konusunda rehberlik etmesidir. Bu rehberlik hizmeti, yine yukarıda belirtilen beş alanda (arkeoloji, tarih, edebiyat dil ve dilbilim, güzel sanatlar ve sahne sanatları), beş ayrı kişi tarafından yerine getirilmekte, kütüphane çalışmaları, disiplinler arası ve diğer konularda rehberlik yapan iki kişi daha bulunmaktadır. Toplam yedi kişiden oluşan bu tavsiye grubuna, eğitim ve araştırma amaçlı dijital kaynak oluşturmak isteyen herkes, özel şahıs veya kurum, başvurabilmekte ve ücretsiz yardım alabilmektedir.

Eğitim ve araştırmada kullanılmak üzere kaynakların dijitalleştirilmesi konusunda yukarıda teferruatlı biçimde bahsedilen kurumların yanı sıra, İngiltere'nin en büyük veri Arşivi olan, tarihi verilerin muhafaza edildiği United Kingdom Data Archive, UKDA (Birleşik Krallık Veri Arşivi, BKVA) bulunmaktadır. SBBVS'nin tarih kısmı, bu kurumun bünyesinde yer almaktadır. Bu sebeple BKVA hakkında aşağıda teferruatlı bilgi verilecektir.

4- Birleşik Krallık Veri Arşivi, BKVA (UK Data Archive, UKDA): Birleşik Bilgi Sistemleri Komitesi, Yüksek Öğrenimi Destekleme Konseyi ve Ekonomik ve Sosyal Araştırma Konseyi ve Essex Üniversitesi'nin desteğiyle 1967 yılında kurulan Birleşik Krallık Veri Arşivi (BKVA), bütün sektörlerden ve farklı disiplinlerden gelen araştırmacılara birkaç bin civarında veri seti sunmaktadır. Sosyal ve beşeri bilimler alanında İngiltere'deki en büyük dijital veri koleksiyonuna sahiptir ve veri derlenmesi, saklanması, yayılması ve kullanılması konularında uzman bir merkezdir.

BKVA, Avrupa Sosyal Bilimler Veri Arşivi Konseyi (Council of European Social Science Data Archives (CESSDA)'nin ve Uluslararası Sosyal Bilim Bilgi ve Teknoloji Servisi Kurumu (International Association of Social Science Information Service and Technology, IASSIST) üyesidir. Uluslararası üyeliği ile veri paylaşımı, meta data ve sosyal bilimler lügati gibi uluslararası işbirliği gerektiren projelerde öncü rolü oynamaktadır. BKVA Amerika'daki ilgili kurumların da üyesidir (US National Social Science and Historical Data Archive, Inter-university Consortium for Political and Social Research (ICPSR), The International Federation of Data Organizations (IFDO)).

BKVA, eğitim ve araştırmada niteliksel ve niceliksel ikinci el veri kullanımı konusunda destek ve kaynak sağlar. Ekonomik ve Sosyal Veri Servisi ile işbirliği yaparak, ekonomik ve sosyal veri servisini yönetir; veri sağlanması,

işlenmesi, saklanması ve yayılması faaliyetlerine yoğunlaşarak veri erişimini ve saklanmasını sağlar ve çeşitli adlar altında çeşitli kurumlarla birlikte çalışarak, verilerin eğitim ve araştırmaya sunumu hizmetini verir. BBSVS'nin Tarih kısmını (AHDS History) bünyesinde barındırır. İngiltere'deki yüksek ve ileri eğitimin nüfus verilerine erişimini kolaylaştıran Nüfus Sayımı Hizmeti (Census Registration Service)'ni de bünyesinde barındırır. Ayrıca, araştırma ve geliştirme projelerine katılarak, veri saklanması ve yayılması, meta data standartları, web taraması için yazılım, veri keşfi ve veri sunumu konularında yeni gelişmelere katkı sağlar.

BKVA'nda bulunan Veri Katalogu, çeşitli disiplinlere ait, eğitim ve araştırma amaçlı kullanıma yönelik, 5.000 adet, bilgisayar üzerinden okunabilir veri setine sahiptir. Her bir veri setindeki bilgiye ve veriye online ulaşılabilir. Veri üzerinde tarama yapmak ve bilgi edinmek ücretsizdir ve üye olmayı gerektirmez. Ham materyale ulaşılacak istendiğinde üye olmak gerekir. Veri katalogundaki veriler dört türdedir.

Niceliksel: ilgili konuda sayısal verileri kapsar ve genellikle tablolar halindedir.

Niteliksel: Günlükler, görüşmeler, saha araştırmaları notları, anket sonuçlarını kapsar. Bu kısımda sunulan veriler Word, Excel veya RTF formatındadır.

Multimedya: Film ve fotoğraf gibi imaj dosyaları, ses klipleri,

Dijital olmayan materyal: Basılı medya, fotoğraflar, raporlar, soru kağıtları, analog ses veya ses-görüntü kayıtları.

Bu verilerin çoğunun online olarak taranabilmesine ve veri üzerinde tablolar ve grafikler oluşturulmasına rağmen, kullanıcıların uygun veri analizi yazılımına ulaşmaları gerekir. Veri Arşivi'ne her yıl 200 yeni veri seti eklenmekte ve bunlar farklı kaynaklardan gelmektedir: Devlet kurumları, uluslararası istatistik kurumları, projelerini tamamlayan akademisyenler, market araştırma şirketleri, tarihî kaynaklar ve dünyadaki diğer veri arşivleri. BKVA, eğitim ve araştırma amacıyla sosyal-ekonomik veri setlerini kullanan çırak araştırmacılardan uzman veri analistlerine kadar çeşitli kullanıcıları desteklemektedir. Veri sağlamanın haricinde, Ekonomik ve Sosyal Veri Servisi'yle birlikte, online rehberlik, eğitim, haber-mail listesi, bilgisayara indirilebilir programlar sağlamaktadır.

BKVS araştırma geliştirme projeleri de yürütmektedir. Halen yürütmekte olduğu projeler: Veri değişim ve dönüşüm araçları, Nüfus Programı, İngiliz Kilise Kayıtlarının (1538-1851) Dijital Transkripsiyonunun Değerlendirilmesi ve Veri Destekleme Servisi.

Dijitalleştirme Programı

BBSK'nin yürütmekte olduğu Dijitalleştirme Programı ile, daha önce erişimi mümkün olmayan veya çok zor olan kaynaklara, kolay ve geniş kapsamlı erişim sağlanmaktadır. Bu haliyle program, yavaş yavaş, fakat büyük bir hızla, İngiltere'deki eğitim ve araştırma ortamını değiştirmektedir. Dijitalleştirme programı ilerledikçe hazırlanan materyal İnternet ortamına konulmaktadır. Program sonucunda oluşacak bütün dijital kaynaklar ücretsiz ve üye olmayı gerektirmeden öğrenci, araştırmacı ve halka açık olacaktır. Orta veya uzun vadede, hizmetleri sürdürmek amacıyla erişim ücreti alınması planlanmaktadır. Avrupa'da ve dünyanın başka ülkelerinde, eğitim ve araştırmayı destekleyen İnternet ağları ve destek hizmetleri bulunmaktadır. Ancak, bunların hiç birinde, İngiltere'deki gibi, network hizmeti, muhteva hizmeti, tavsiye, destek ve gelişme programlarını bütünleşik yapıda sunan bir tek organ mevcut değildir.

Birleşik Bilgi Sistemleri Komitesi (BBSK veya İngilizce JISC) misyonunu, "eğitim ve araştırma alanlarında Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) nin kullanımında dünya standartlarında öncülük etmek" olarak belirlemiş ve bunu gerçekleştirmek üzere, eğitim ve araştırma topluluğunu destekleyecek, kaliteli elektronik materyal sağlamayı kendisine görev edinmiştir. Bu görevi, koleksiyonlar oluşturma (collection building) yoluyla yerine getirmeyi hedeflemektedir. Koleksiyon oluşturulması faaliyetini dört ayrı alanda gerçekleştirmektedir.

1- Miras Koleksiyonları (Heritage Collections): Kitap elyazması gibi nadir, değerli ve ulaşılması zor kaynakların dijital ortama aktarılmasını kapsar. Sınırlı sayıda ve yalnızca uzman kütüphanelerde bulunan birinci elden kaynakların online olarak araştırmacılara ve öğrencilere açılması ve sınırsız ulaşımının sağlanması hedefdir.

2-Yeni Kaynaklar (Innovative Resources): Öğrenci tecrübesini zenginleştiren, yaratıcı öğrenme ve orijinal araştırmaya online kaynak sağlama işidir. BBSK'nin bütün yeni kaynakları toplaması mümkün değildir. Bunların bazıları da risk içermektedir. Bu sebeple, yeni tür kaynakların bir kısmı dahil edilmektedir.

3-Özel Kaynaklar (Specialist Resources): Bu kısma dahil olan kaynaklar, belli disiplinde çalışanlar ve eğitim verenler için çok değerlidir. Belli sahaya sınırlı ve uzmanlara has olması, bu kaynakları çok pahalı hale getirmekte ve geniş kitlelerin ulaşmasını güçleştirmektedir. Bu sebeple, bu tür kaynakların düşük bir ücret karşılığında ve belli şartlarda kullanıma açılması, BBSK'nin koleksiyon derleme faaliyetleri arasına koyulmuştur.

4-Vadesi Dolmuş Kaynaklar (Mature Resources): Dijital kaynakların da bir hayatı vardır; Çoğu hayata, yeni/keşfedici veya uzman

kaynaklar olarak başlar, zamanla kullanıcılar arasında yerleşir ve kullanım vadesi dolar. Bir kaynağın bu aşamada olup olmadığının değerlendirilmesi ve araştırmacılara faydasının gözden geçirilmesi gerekir. Hızla gelişen teknolojik ortam karşısında, kaynakların tamamı zamana karşı dayanamazlar. BBSK`de vadesini dolduran bu kaynakları desteklemeye devam etmez ve kullanımdan çeker.

Bilgi ortamı hızla değişmekte, kullanıcıların ihtiyaçları ve beklentileri de, o ölçüde hızla değişmektedir. Sanal öğrenme ve araştırma ortamlarındaki gelişmeler kullanıcılara, doğrusal olmayan (non-linear) ve çoklu ortamda (multimedia) fırsatlar sunmakta ve eğitim ve araştırma ortamına yeni ve keşifçi katkıda bulunmaktadır. Bu durumda, koleksiyon grubunun, kaynak değerlendirmek için bir çerçeve ve bir dizi standart geliştirmesi gerekmektedir. Hangi kaynakların, yeni olmadan çıkıp vadesini doldurduğu, araştırma ve eğitim topluluğu için değerini yitirdiğinin tespiti gerekmekte, bunlar için de bir dizi kontrol listesi (check list) geliştirilmektedir.

Kaynak derleme işi, yukarıda bahsedilen dört ana başlık dahilinde yapılmakta ve altı çalışma grubu da buna yardımcı olmaktadır. Çalışma gruplarında eğitim sektöründen temsilciler yer almakta ve yılda üç defa toplanmaktadır. Her grupta, yüksek öğrenimden beş üye, lisans üstü öğrenimden de beş üye yer almaktadır. İlave olarak, diğer sektörlerden uzmanlar da olabilmektedir. Bahsedilen altı çalışma grubu takip eden alanları kapsamaktadır:

- 1- Dergiler
- 2- E-Kitaplar
- 3- İmajlar
- 4- Hareketli Resimler ve Sesler
- 5- Coğrafi Veri
- 6- Öğrenim Materyalleri

Bu grupların her biri kendi alanlarında ilgili kişi ve kurumlarla bağlantılar kurmakta, koleksiyona dahil edilecek dergi kitap, imaj vs. hakkında karar vermektedir. Örneğin, İmaj Çalışma Grubu, eğitim ve araştırma alanlarında kullanılmaya henüz başlanmış olan imajların kullanım alanının genişletilmesini hedeflemekte, Eğitim İmaj Galerisi`ndeki imajların milli eğitim müfredatını desteklemek üzere nasıl kullanılacağına dair örnekler sunmaktadır. İmajların eğitim ve araştırmada yeni olmasından dolayı, çoğu kütüphaneler imaj koleksiyonlarına üye olmak için sınırlı miktarda para ayırabilmektedir. Bu sebeple BBSK, Ocak 2004`de Eğitim İmaj Galerisi kurmuştur. Bu galeri, yüksek ve lisansüstü eğitimde kullanılmak üzere BBSK tarafından tasarlanan, taranabilir imaj koleksiyonudur. İmaj Çalışma Grubu, bu koleksiyonun kullanımı ve imaj kullanımı konusunda duyarlılık geliştirilmesinden sorumludur. Buradan edindiği bilgi ve tecrübeyi, giderek artan ve çeşitlenen

imajların kullanımının geliştirilmesi konusunda strateji geliştirmede kullanılmadan sorumludur.

Benzer şekilde hareketli resimlerin ve seslerin, eğitim ve araştırmada kullanımı çok yenidir ve uygulamalarına henüz başlanmıştır. Hareketli resimler ve Sesler Çalışma Grubu, Online Medya Eğitimi (OME)'nin gelişmesini sağlamakla görevlidir. Bu (OME), BBSK'nin eğitim ve araştırmada kullanılmak üzere sunduğu ilk hareketli imajlar ve sesler koleksiyonudur ve ücretsiz erişilmektedir. Online Medya Eğitimi'nin yaygınlaştırılması ve BBSK tarafından elektronik ortama koyulan diğer koleksiyonların kullanımı konusunda hassasiyet geliştirilmesi, çalışma grubunun görevleri arasındadır. Hareketli imajlar ve sesler koleksiyonunun geliştirilmesi ve içerdiği materyalin artırılması için strateji geliştirmekle de sorumludur.

Yukarıda belirtilen altı alandaki koleksiyonlara ilaveten, bir de kaynak keşfi çalışma grubu mevcuttur. Bu grup, kaynakların keşfedildiği ortamlardaki değişimleri incelemekte, değerlendirmekte ve koleksiyonları güncel tutmaktadır. BBSK, yukarıda belirlenen koleksiyon stratejileri doğrultusunda, yüksek ve ileri eğitimdeki bütün kullanıcılara hitap eden, geniş kapsamlı ulusal altyapı hizmetleri sunmaktadır.

Yüzyılları, çeşitli disiplinleri ve alanları kapsayan BBSK'nin dijitalleştirme programı ile 16. yüzyıldan günümüze uzanan döneme ait zengin ve nadir, o ölçüde ulaşılması zor kaynakların elektronik ortama aktarılması, bu suretle, yüksek ve ileri öğrenimde herkesin istifade edebileceği zengin, kalıcı ve erişimi kolay kaynak materyal grubu oluşturulması planlanmıştır. BBSK, dijitalleştirme projesi ile İngiltere'deki büyük koleksiyonları dijital ortama aktararak, e-kaynak kavramını değiştirmektedir.

Eğitim ve araştırma kaynak materyalinin dijital ortama aktarılması, veriyi bir biçimden diğerine çevirmek, kağıdın yerine bilgisayar görüntüsünü geçirmek değildir, kaynağın kullanımı ve erişimi ile ilgili bir süreçtir. Uzun zaman alan ve pahalı bir işlem olan dijitalleştirme ile;

- Kaynak materyallerin uzun süre kullanılabilinen dijital nüshaları üretilebilir.
- Dijital kaynaklar depolanabilir, indeksleri yapılabilir ve taranabilir.
- Bütün dünyadaki insanlar ve kurumlar ile paylaşım sağlanabilir.
- Kaynaklar buldukları mekan dışında (off-site), dünyanın her yerinden, zaman ve mekan sınırlaması olmadan ulaşılabilir hale getirilir.
- Kaynaklar uluslararası ve küresel ölçekte paylaşılabilir.
- Araştırma aracı (research tool) olarak, araştırmayı kökten değiştirir. Diğer türlü mümkün olmayan, karmaşık araştırma projelerini yürütmek mümkün olur.
- Bilginin gelecek nesillere devredilmesini kolaylaştırır.

Dijitalleştirmenin yukarıda sağladığı imkanların farkında olunarak hazırlanan Dijitalleştirme Programı kapsamında ilk 6 proje 2004 yılında başlatılmıştır. Proje kapsamında elektronik ortama aktarılan kaynaklar, işlem tamamladıkça kullanıma sunulmaktadır. Belirlenen kaynakların elektronik ortama aktarılması işi Eylül 2007`de tamamlanmıştır.

18 projenin yer aldığı Dijitalleştirme Programı'nın ikinci kısmı, 12 milyon Pound destek sağlanarak 2007 yılında yürürlüğe konulmuştur. Programın bu ikinci aşamasında, daha önce ulaşılması zor veya imkansız olan çeşitli disiplinlere ait kaynakların dijitalleştirilerek zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın bütün kullanıcılara sunulmasını kapsayan projeler yer almaktadır.

Her iki kısımda hazırlanan projeler, İngiltere'nin tarihi, kültürü ve manzarasının, canlı ve zengin perspektiflerini sunmaktadır: I. Dünya Savaşı şiirinden kabine tutanaklarına, radyo haberlerinden siyasî karikatürlere ve ses, imaj, film, dergiler, gazeteler, haritalar, tezler, afişler ve karikatürler dahil olmak üzere, çeşitli medya unsurlarına kadar İngiltere'deki hayatın çeşitli yönlerini yakalamaktadır. Bahsedilen 22 proje hakkında özet bilgi aşağıda sunulmuştur.

- 1- 18. Yüzyıl Parlamento Tutanakları
- 2- 19. Yüzyıl Afişleri, Online
- 3- İrlanda E-Kaynakları Dijital Kütüphanesi
- 4- Arşiv Ses Kayıtları
- 5- İngiliz Karikatür Arşivi Dijitalleştirme Projesi
- 6- 20. Yüzyılda İngiliz Yönetimi: Kabine Tutanakları, 1914-1975
- 7- British Library 19. Yüzyıl Gazeteleri
- 8- British Library Arşiv Ses Kayıtları Projesi
- 9- İngiliz Gazeteleri 1620-1900
- 10- Elektronik Seçmeler: John Johnson Koleksiyonundan Dijital Örnekler
- 11- Dünya Savaşı Şiirleri Dijital Arşivi
- 12- Independent Radyosu Haber Arşivi Dijitalleştirme Projesi
- 13- Sesler: Kamusal Alanda Hareketli İmajlar
- 14- Tıp Dergisi Eski Sayıları
- 15- Modern Gal Gazeteleri Online
- 16- Haber Film Online
- 17- Tarihi Nüfus Kayıtları Online
- 18- Portsmouth Üniversitesi: Britanya'nın Tarihi sınırları
- 19- Raphael Öncesi Kaynak Sitesi
- 20- Scott Kutup Araştırma Enstitüsü: Kutupların Keşfi-Tarihi Kutup İmajları
- 21- Batı Londra Tiyatro Arşivi
- 22- Birleşik Krallık Tezleri Dijitalleştirme Projesi

1- 18. Yüzyıl Parlamento Tutanakları

Başlangıç Tarihi: 1 Haziran 2004 - Bitiş Tarihi: 31 Temmuz 2006

Proje web sitesi: <http://www.bopcris.ac.uk/18c>

18. yüzyıldan kalan, bir milyon sayfa parlamento kayıtlarının elektronik ortama aktarılması planlanmıştır. Tutanaklar, kanun önerileri, resmi dergiler, raporlar gibi belgeler, İngiltere'nin ilk robot tarayıcısı ile otomatik olarak taranmaktadır. Proje, kullanıcıların 18 yy. Parlamento kayıtlarını gözden geçirmesi, taraması ve bilgisayarına indirmesini mümkün kılmaktadır. Daha önce erişimi mümkün olmayan parlamento kayıtlarının açılması, kritik değişim dönemi olarak bilinen 18. yüzyılda parlamentonun rolünün yeniden değerlendirmeyi mümkün kılacaktır.

Proje, Avam Kamarası ve Lordlar Kamarasının kayıtları dahil olmak üzere, parlamentonun günlük çalışmalarına dair çok sayıda kayıta, daha önce olmadığı biçimde ulaşımı sağlayacaktır. Endüstri Devrimi ve Amerikan Sivil Savaşı (1775-1783)'na şahit olan 18. yüzyıl en yoğun biçimde parlamento kayıtlarına geçmiştir. İlk İngiliz başbakanının skandallarla dolu idaresi, İngiliz-Amerikan ilişkileri, İngilizlerin Hindistan idaresinin ilk dönemleri gibi pek çok konu parlamento kayıtlarında mevcuttur. Bahsedilen bu materyal, kütüphanelerin açık raflarında mevcut değildir ve yüzeysel biçimde indekslenmiştir. Elektronik ortama aktarılması ile kayıtların yüksek kaliteli, bütünüyle taranabilir, dünyanın her yerinden ulaşılabilir, dijital nüshaları yaratılmış olacaktır.

Bir milyon sayfayı bulan kayıtların taranması ancak teknoloji ile mümkün olmaktadır. Bu proje ile, İngiltere'de ilk defa, İsveç yapımı robot tarayıcı (Swiss built one-ton robotic scanner) kullanılmıştır. Robot tarayıcı, bir saatte 1.000 (bin) sayfa orijinal tarihi belgeyi hızlı ve hassas biçimde tarayabilmektedir. Sayfalar vakum teknolojisi ile çevrilmekte ve sayfaların köşeleri lazerle işaretlenmektedir. Kayıtların otomatik olarak taranması, çalışanlara, indeks ve tasnifleme yapımları ve kaynağın kullanımını geliştirmeleri için zaman sağlamıştır.

Proje ile, 21. yüzyılın tasnif ve tarama-ve-erişim metotları, 18. yüzyıl materyaline uygulanmaktadır. Proje grubu, 14. 000 belgeye ulaşım noktalarını, Kongre Kütüphanesi (Library Congress)'nin konu başlıklarına göre yeniden düzenlemiştir. Kullanıcılar, daha önce aşına oldukları bu uluslararası standardın kullanımından istifade etmektedir. Metnin tamamını taramak mümkündür: Bilgisayar ekranında bir sayfa görünürken, belgenin tamamı arka planda saklı durmakta, bu suretle kelime taraması mümkün olmaktadır. Belgeler, içindekiler (tables of contents) ile gözden geçirilebilmektedir. Her bir sayfa, PDF (Portable Document Format) olarak bilgisayara indirilebilmektedir. 2007

Mart'da belgelerin tamamı İnternet üzerinden hizmete sunulmuştur. Benzeri projenin diğer tarihi belgelere uygulanması planlanmaktadır.

2- 19. Yüzyıl Broşürleri Online:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007- Bitiş Tarihi: 1 Mart 2009

Proje ile İngiltere'nin çeşitli araştırma kütüphanelerinde yer alan, 19. yüzyıla ait önemli broşür koleksiyonlarına online ulaşımı sağlayacaktır. Parlamentoda tartışmalar yaratan siyasî, ekonomik ve sosyal problemlere ilişkin 23.000'e yakın broşürün elektronik ortama aktarılması, öğrenciler ve araştırmacıların, 19 yüzyıl İngiltere'sinin sosyo-politik ve ekonomik manzarasını çalışması için zengin ve bütüncül, birinci elden kaynak koleksiyonu sunmaktadır.

Broşürler, 19. yüzyıldaki parlamento tartışmalarında büyük rol oynamış, değerli fakat az kullanılmış ilk elden kaynaklardır. Bunun sebebi, büyük ölçüde, nadir olmaları ve erişimlerinin zor olmasıdır. Genellikle, çok sayıda broşür birlikte ciltlenmiş haldedir veya bunlara sahip olan birkaç araştırma kütüphanesinde bulunmaları zordur. Eğitim ve araştırmayı desteklemek üzere bu materyalin geniş kitlelere açılması özel bir öneme sahiptir. Önemli sosyal meselelere cevap veren veya şahsî görüşleri ifade eden, akademik veya diğer tür söylem aracı olmaları nedeniyle, bu belgelerin yalnızca muhteviyatı değil, biçimi de önemlidir. Belgelerin niçin üretildiği ve niçin sahiplenildiğinin bilinmesi, bu ilgi çekici dönemin araştırılmasına yeni bir boyut katmaktadır.

Proje ile bazı siyasetçiler veya siyasî ailelere ait koleksiyonların bütünü elde edilmiş olacaktır. Koleksiyonların çoğunluğu siyaset ağırlıklı olmalarına rağmen, toplayıcılarının daha geniş ilgi sahalarını da yansıtmaktadır. Derlenecek broşürlerin tamamının, 19. yüzyıl broşür literatürünün kapsamlı bir temsili olması hedeflenmiştir. Proje tamamlandığında, 23.000 adet broşürün, bir milyondan fazla dijital imajı ve haklarında bilgi (meta data) derlenmiş olacaktır. Proje ile, ihmal edilmiş bir kaynak grubunun geniş kullanıma açılmasının yanı sıra, parlamento kayıtları ve gazeteler gibi, günlük olaylar ve tartışmaları konu alan diğer önemli kaynak gruplarıyla bağlantı kurulacaktır. British Library Gazete Dijitalleştirme Projesi ve Avam Kamarası Dijitalleştirme Projesi, bağlantı kurulacak projeler arasındadır.

3- İrlanda E-Kaynakları Dijital Kütüphanesi:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Aralık 2008

İrlanda araştırmalarına ait 100 adet önemli dergi, 205 monografi ve 2.500 adet elyazması sayfanın dijital ortama aktarılmasıyla, kapsamlı ve çok disiplinli dijital kütüphane ortamı oluşturularak, İrlanda konusunda çalışan öğrenci ve araştırmacılara ilk başvuru noktası sağlanacaktır.

İrlanda çalışmaları aktif ve gelişmekte olan bir alandır ve bu alanda kaynak azlığı hissedilmektedir. Teknolojik gelişmeler sebebiyle araştırma yapma metotları değişmektedir, fakat İrlanda çalışmaları, diğer alanlarda standart kabul edilen, online bibliyografya ve kaynak tarama araçlarından yoksundur. İrlanda çalışmalarını diğer alanlarla aynı düzeye getirme ve temel akademik standartları yerleştirmek için iyileştirmeler yapma gereği hissedilerek, bu projeye belirtilen ihtiyacın karşılanması hedeflenmiştir. İrlanda ile ilgili belgelerin bulunduğu üç merkez, Queen's University, The Linen Hall Library ve The Robinson Library'deki koleksiyonlar dijital ortama aktarılmıştır. İrlanda ile ilgili 900 üzerinde tarihi ve modern belgenin İnternet'e sunulduğu CELT, the Corpus of Electronic Texts ile de bağlantı kurulmuş, böylece, 18 yüzyıldan 20. yüzyıla bütün belgeler bir araya getirilmiştir. Proje sonunda oluşturulacak İrlanda Çalışma Koleksiyonu, İngiltere'deki öğrenci, araştırmacı ve halka açık ve ücretsiz olacaktır.

4- Arşiv Ses Kayıtları:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Ocak 2009

Proje web sitesi: <http://www.bl.uk/sounds>

Dünyanın en önemli ses kayıtları mirasına sahip olan British Library'deki ses kayıtlarının online ve tamamıyla taranabilir dijital ses kütüphanesi haline dönüştürülmesi planlanmıştır. Bilinen türden görüşmeler, 9 koleksiyondan oluşan kayıtlar ve 4.200 saatlik ses muhtevsından oluşmaktadır. Eğitim, öğretim ve araştırmaya katma değer sağlayacak niteliktedir. Koleksiyonlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Michael Gerzon Recordings (638 saat): Dünyanın önde gelen ses bilimcilerinden biri olan Michael Gerzon'un koleksiyonu ve son 30 yılda müzikle ilgili gelişmeleri içeren, Avrupa'nın modern müzik konseri kayıtları.

Canonical Classical Repertuarı Kayıtları 1926-1956 (425 saat): Mozart, Haydn, Beethoven ve Brahms gibi klasik müzik ustalarının icra kayıtları.

Modern Sanatlar Enstitüsü, Londra–Konuşmalar, 1981-1992 (850 saat): Edebiyat, film, tiyatro ve diğer kültürel unsurlar üzerine yapılan tartışmalar ve okumaların kayıtları

Yahudi Katliamından Hayatta Kalanlar Merkezi (380 saat): Nazilerin yaptığı Yahudi katliamından hayatta kalanlarla yapılan görüşmelerin ses kayıtları.

İlk Plakların katalogu (7,000 kayıt): İlk ses kayıtlarının yer aldığı plakların koleksiyonu

İlk Konuşma Kayıtları (34 saat): Ses arşivinde bulunan, 1955 öncesine ait Churchil, Ağa Han gibi meşhurların basılmış konuşmalarını içermektedir.

Koleksiyonlarda, nadir ve ulaşılması zor kayıtlar yer almaktadır. Online olarak erişilebilecek sesli kaynak miktarını artırmayı hedefleyen proje, çok sayıdaki kullanıcının ihtiyacını karşılamaktadır. Proje ile, koleksiyonlarda yer alan her bir ses kaydı hakkında bilgi (meta data) derlenmiştir. Bu bilgiye herkes ulaşabilirken, ses kayıtlarının kendisine yalnızca izin verilen kullanıcılar ulaşabilmektedir.

5- İngiliz Karikatür Arşivi Dijitalleştirme Projesi:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Mart 2009

Proje Web sitesi: <http://www.bl.uk/collections/newspapers.html>

Proje, İngiltere'nin tek ve en önemli gazete karikatür Arşivi olan ve İngiliz siyasi ve sosyal tarihi için önemli kaynak teşkil eden Carl Giles Arşivi'ni dijital ortama aktarmayı hedeflemektedir. Daha önce kullanıma açılmamış olan bu arşivin dijitalleştirilmesi ile İngiltere'nin en büyük karikatür arşivi yaratılmış olacaktır. Arşiv, Kent Üniversitesi Karikatür Merkezi'nde yer alacaktır. 15.000 karikatür ve bunlarla ilgili 5.000 sayfa kayıt dijital ortama aktarılacak, mevcut olan karikatür web sitesi ve taranabilir katalogu güncelleştirilecek ve uluslararası standartlara uygun hale getirilecektir.

1973'de Kent Üniversitesi bünyesinde kurulan Karikatür Çalışma Merkezi (The Centre for the Study of Cartoons and Caricatures)'nde, İngiliz siyasi ve sosyal karikatürleri koleksiyonu yer almaktadır. Halihazırda koleksiyonda 250 İngiliz karikatüristinün 123.000 imajdan oluşan çalışmaları bulunmakta ve merkezin online veritabanı, bu zengin ve muhtevalı kaynağa ulaşımı sağlamaktadır. Proje ile, veritabanına 7.500 imajdan oluşan Carl Giles koleksiyonu eklenecektir.

Kartınların imajları veritabanında üç ölçüde (küçük, orta ve büyük) saklanacak ve her imaj hakkında DCS (Dublin Core Standarts) meta data standartlarına göre bilgi derlenecektir. Web sitesi Wikipedia gibi çalışacak ve dünyanın her yerinden siteye karikatür eklenerek veya diğer türlü katkıda bulunulması mümkün olacaktır. Sonuçta, dünya çapında karikatür kaynağı ve Wikipedia tarzında bir portal yaratılmış olacaktır. Böylece, uluslararası akademik topluluğa daha geniş erişim ve araştırma aracı sunulacaktır.

6- 20. Yüzyılda İngiliz Yönetimi: Kabine Tutanakları, 1914-1975:

Başlangıç Tarihi: 1 Mart 2007 - Bitiş Tarihi: 28 Şubat 2009

Proje Web sitesi: <http://www.nationalarchives.gov.uk/documentsonline/>

Mikrofilmlere kaydedilmiş olarak muhafaza edilmekte olan, yarım milyonun üzerindeki 1914-175 arası döneme ait kabine kayıtlarının dijital ortama aktarılması ve bu suretle online kaynak yaratılması planlanmıştır. Savaş öncesi ve savaş dönemine ait tutanaklar ve tezkere koleksiyonları, 20. yüzyılda İngiliz hükümetinin olaylarla nasıl başa çıktığına dair kayıtlarını sunmaktadır. Kullanıcılar, meta data ile zenginleştirilmiş bu arşivi, zaman ve mekan sınırlaması olmadan erişebilecek ve basılı kağıt ve mikrofilmin imkan vermediği ölçüde tarayabilecektir.

20. yüzyıl İngiliz tarihine ilişkin herhangi bir çalışmada mutlaka görülmesi gereken çok önemli kaynak olan kabine kayıtlarının kullanımı, şimdiye kadar yalnızca milli arşivlere gitme fırsatı bulanlarla sınırlı idi. Proje ile, 796 ciltten oluşan kayıtlar dijital ortama aktarılacak, bu suretle çok sayıda kullanıcının aynı anada erişimi ve tarama yapması mümkün olacaktır. Lisans ve lisansüstü derslerde kullanımı da mümkün olacaktır. Belgeler, mevcut mikrofilmlerden dijital ortama aktarılacak, haklarında derlenen bilgiyle birlikte Milli Arşiv web sitesine konulacaktır. Kaynaklara ulaşım İngiltere'deki akademisyenler için ücretsiz, diğerleri için bakılan sayfa sayısına göre ücretli olacaktır.

Kabine kayıtlarının dijitalleştirilmesi ile, benzeri türden kayıtlar için gelecekte yapılacak diğer dijitalleştirme projelerine altyapı hazırlanmış olacaktır. Askeri strateji ve İngiliz silahlı kuvvetlerinin 20 yüzyıldaki organizasyonu hakkında teferruatlı bilgi veren Genelkurmay ve Savunma Bakanlığı kayıtları siyasi ve askeri tarihi çalışmak için vazgeçilmez kaynaktır. Bunların da, kabine kayıtları gibi, ileride dijital ortama aktarılmaları gereklidir.

7- British Library 19. Yüzyıl Gazeteleri:

Bitiş Tarihi: Ekim 2007

Proje Web sitesi: <http://www.bl.uk/collections/britishnewspapers>

Proje kapsamında, 2 milyon sayfaya ulaşan, 19. yüzyıla ait mahalli, bölgesel ve milli İngiliz gazeteleri elektronik ortama aktarılmıştır. 19. yüzyıl İngiltere'sinin bütün bölgelerini ve bütün dönemlerini kapsayan gazeteler seçilerek projeye dahil edilmiştir. Gazeteler, yüksek ve ileri eğitimde kullanmaya elverişli biçimde erişilebilir halde sunulmuştur. Bundan önce araştırmacılar British Library'e gitmek ve mikrofilm üzerinde veya gazete sayfalarını çevirerek taramalarını yapmak zorundaydılar. Proje ile tarama işi tıklamalarla yapılmakta, kullanıcı taramasını belirlediği bir gazeteye sınırlı tutabilmekte veya bütün gazetelere genişletebilmektedir. Makaleler metin veya gazete sayfası halinde ekrana getirilmekte, başlıklar ve ilanlar taranabilmektedir.

8- British Library Arşiv Ses Kayıtları Projesi:

Başlangıç Tarihi: 1 Nisan 2007 - Bitiş Tarihi: 30 Eylül 2009

Web Site:

<http://www.bl.uk/collections/sound-archive/archsoundrec.html>

Proje ile, 12.000 parça ve 3.900 saate ulaşan, sözlü tarih, halk müziği ve nadir bulunur diğer tür müzikler, çeşitli sesler ve eğitim materyali elektronik ortama aktarılacaktır. Proje sonunda, tamamıyla taranabilir, online dijital ses kayıt kütüphanesi oluşturulacaktır. Kullanıcılar, dünyanın en büyük ses mirasına ait bu kayıtları eğitim ve araştırma materyali olarak kullanabileceklerdir. Dijitalleştirme süreci ile, hassas ve yıpranmış ses kayıtlarının, mükemmel sesli kopyaları, orijinallerinden üretilmektedir. Ses kayıtlarının bilgisayara indirilmesi, depolanması ve eğitim ve araştırma materyali olarak manipüle edilebilmesi mümkündür. Sunulan materyaller meta data ile desteklenecektir.

British Library Ses Arşivi'nde 3 milyondan fazla ve 550.000 saate ulaşan ses kayıtları bulunmaktadır. Bunların da dijitalleştirilmesi için altyapı kurulmuş ve model oluşturulmuş olacaktır.

9- İngiliz Gazeteleri 1620-1900:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Mart 2009

Proje Web sitesi: <http://www.bl.uk/collections/newspapers.html>

18 ve 19. yüzyıla ait gazetelerin dijital ortama aktarılması ile daha önceden tamamlanan dört milyon sayfayı kapsayan milli, mahalli ve bölgesel gazeteleri dijitalleştirme projesine, yenileri eklenmiş olacaktır. Bu suretle, İngiltere'nin tamamını ve ilk üç yüz yılı kapsayan gazetelerin tümü elektronik ortama aktarılarak, farklı türden kullanıcıların hizmetine açılmış olacaktır.

Gazeteler, İngiliz tarihinin uluslararası, milli ve mahalli düzeydeki çalışmalarına ışık tutan kaynaklardır. Öğretmenle, araştırmacılar ve halk için, başka kaynaktan bulunmayan değerli bilgiler ihtiva eder. Nadir gazetelerin nüshaları yalnızca British Library`de muhafaza edilmektedir ve araştırmacıların kullanımından oldukça uzaktır. Yeri tespit edildiğinde, ihtiyaç duyulan bilginin gazete yığınları arasından bulunup çıkarılması zordur. Eski gazetelerin kağıtları da eskimiş olduğu için kolayca yırtılabilmektedir. Bu kaynakların dijitalleştirilmesi, bu zengin materyali güvenli ve taranabilir biçimde ve kütüphaneyi ziyarete gerek kalmadan kullanıcıya sunmaktadır.

British Library`deki iki gazete koleksiyonu halihazırda elektronik ortama aktarılmıştır: 1800-1900 İngiliz Gazeteleri ve 18. Yüzyıl İngiliz Gazeteleri Burney Koleksiyonu. Bu proje ile dijital gazete koleksiyonunun muhtevası artırılacak, daha önce tamamlanan projelerle birlikte, 1620-1900 arası döneme dair gazetelerin tamamı, bütün halinde ve zenginleştirilmiş olarak sunulmuş olacaktır. Kullanıcılar, farklı gazeteler üzerinde taramalar yapabilecek ve çok sayıda eğitim ve araştırma materyaline erişebilecektir. Gazeteler mikrofilme çekilecek veya mikrofilmlerden yenileri üretilecek, gazete muhtevası üzerinde tarama yapmayı mümkün kılacak biçimde OCR (Optical Character Recognition) ile taranacaktır. Neticede, eğitim ve araştırmada kullanılan materyalin türü ve miktarı artırılarak, eğitim ve araştırma topluluğunda değişime yol açacaktır.

10- Elektronik Seçmeler: John Johnson Koleksiyonundan Dijital Örnekler:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Aralık 2008

1508 den 1939'a kadar olan döneme ait 1,5 milyon basılı materyalin bir araya getirildiği John Johnson koleksiyonu, matbaa ve sosyal tarihe ilişkin çeşitli materyali kapsayan tek koleksiyondur. Şimdiye kadar kullanıcıya açık

olmayan bu materyal, Dijitalleştirme projesi ile geniş kitlelerin kullanımına sunulacaktır.

Koleksiyondaki materyalin çoğu kısa ömürlü ve atılması için üretilmiştir. Tam da bu sebep dolayısıyla John de Monnis Jhonson ve arkadaşlarının kararlı girişimleri ile bu benzersiz kayıtlar günümüze ulaşmıştır. Sosyal, kültürel, endüstriyel, teknolojik tarihe ilişkin ilk elden kaynak materyal ihtiva eden bu koleksiyon, sıradan insanların günlük hayatı ile ilgilenen herkese için önemlidir. 65.000 adet materyal uzmanlar tarafından dijital hale getirilecek ve 150.000 den fazla OCR imajı oluşacaktır. Sonuçta, 19. yüzyıl eğlenceleri; kitap ticareti; popüler yazı ve resimler; cinayet, suç ve idamlar ve ilanlarla ilgili beş ayrı kategoride tasnif edilmiş veriler kullanıcıya sunulacaktır.

Dijitalleştirme işlemi, akademik materyal sağlamada uzmanlaşmış özel şirketler, kataloglama işlemi de Bodleian Kütüphanesi çalışanları tarafından yapılacaktır. Veriler hakkında meta data sağlanacak ve web temelli olarak kullanıcılara sunulacaktır. Bahsedilen koleksiyonlara ulaşmak, isteyen herkes için tamamıyla ücretsiz olacaktır.

11- I. Dünya Savaşı Şiirleri Dijital Arşivi:

Başlangıç Tarihi: 2 Nisan 2007 - Bitiş Tarihi: 27 Mart 2009

Proje Web sitesi: <http://www.oucs.ox.ac.uk/ww1lit>

Mevcut durumda İngiltere ve Birleşik Devletlerin dört bir yanında dağınık halde bulunan beş ayrı, I. Dünya Savaşı şiirine ait değerli materyali bir araya getirecektir. 2.000 dijital imaj ve 200 çok ortamlı (Multimedya) materyalin bulunduğu koleksiyon herkese açık olacaktır. I. Dünya Savaşı Şiiri dersleri üniversitelerde ve ileri eğitim kurumlarında okutulmakta, dönemin günümüz hayatını etkilemesinden dolayı kamuoyunun da dikkatini çekmektedir. Bundan önce dijital ortama aktarılan Şair Wilfred Owen Arşivi'ni günde 1.2 milyon kişi ziyaret etmekte ve öğretmenler ve araştırmacılar tarafından tavsiye edilmektedir. Multimedya online veritabanında sunulan kaynak materyaller (şiirlerin tam metinleri, elyazmaları, mektuplar, günlükler vs.) hakkında bilgi de mevcuttur. Online olarak gözden geçirilebilir ve taranabilir halde, herkesin ücretsiz kullanımına açıktır.

12- Independent Radyosu Haber Arşivi Dijitalleştirme Projesi:

Başlangıç Tarihi: 28 Mart 2007 - Bitiş Tarihi: 28 Şubat 2009

London Broadcasting Company'nin hazırladığı ve sunduğu Independent Radyo Haberleri Programı Arşivinde, 1973'den 1990'ların

ortalarına kadar, 7.000 adet ses bandı mevcuttur. Arşiv, dönemin sesli tarihine sahip, İngiltere'nin en önemli ticari radyosudur. Proje ile 4.000 saat süren haber ve günlük olaylara dair kayıtlar dijital ortama aktarılacaktır. Falkland Savaşı'ndan madencilerin grevine, Kuzey İrlanda'dan Thatcher hükümetine kadar dönemin gündemini işgal eden pek çok konuya dair kayıtlar mevcuttur. Kullanıcılar arşiv katalogu ve dijital ses dosyalarının bir arada bulunduğu web sitesi üzerinden ses kayıtlarına ulaşabilecektir.

13- Kamusal Alanda Hareketli İmajlar

Başlangıç Tarihi: 2 Nisan 2007 - Bitiş Tarihi: 27 Mart 2009

Proje ile 600 saat süren hareketli imajlar, dijital ortama aktarılmış ve haklarında bilgi sağlanmış halde sunulacaktır. Dönemin önemli sosyal, ekonomik ve siyasi problemlerinin nasıl temsil edildiğini, görselleştirildiğini, ifade edilip tartışıldığını gösteren tematik yaklaşımın benimsendiği sunuma filmler, parlamento görüntüleri, haber yayınları, propaganda filmleri dahildir. Proje ile mevcut durumda yalnızca bir mahalde bulunan materyal, daha geniş kitlelere, lisans ve lisansüstü öğrenime ve kamuoyuna açılmış olacaktır.

Bilgilendirme ve eğitim yoluyla medya, toplum hayatımızda önemli rol oynamaktadır. 70 yıldan fazla zamandır devlet halka, çeşitli konularda hazırlanan bilgilendirme filmleri yoluyla ulaşmaya çalışmıştır. 1978'den beri parlamentonun faaliyetleri, önce radyo sonra televizyondan izlenmektedir. Medya aracılığıyla sunulan sesli ve görüntülü programlar, vatandaşları milli ve mahalli sorunlar hakkında aydınlatmaktadır. Dolayısıyla, bu tür materyal milli sosyal ve siyasi meselelerin tartışılmasında hangi farklı görüşlerin dile getirildiğine dair fikir vermektedir.

Proje ile orijinalinde film veya video halinde bulunan hareketli imajlar ve bir miktar matbu kağıtlar, meta data ile birlikte kataloglanacak ve dijital hale getirilecektir. Web temelli video dosyalar yaratılarak bilgisayara indirilebilir halde sunulacaktır. Mevcut tanımlar ve kataloglar, taranabilir meta data standartlarına göre yeniden oluşturulacaktır. Halihazırda yalnızca muhafaza edildiği yerden ulaşılabilir durumda olan araştırma materyali yüksek ve ileri eğitim için erişilebilir duruma getirilecektir. Ticari amaçlı kullanmamak kaydıyla, İnternet aracılığıyla bütün halka açılacaktır.

14- Tıp Dergisi Eski Sayıları:

Başlangıç Tarihi: 1 Temmuz 2007 - Bitiş Tarihi: 31 Aralık 2009

Proje Web sitesi: <http://library.wellcome.ac.uk/node280.html>

Proje, tarihi önemi olan tıp dergilerinin, yaklaşık 2 milyon sayfa tutandaki eski sayılarını elektronik ortama aktarmakla ilgilidir. Dijital ortama konulmuş dergi sayıları PubMed Central aracılığı ile İnternet'te sunulacaktır. Kullanıcılara ücretsiz sunulan materyalin yalnızca arşiv sayıları değil güncel ve gelecekteki sayılarının da elektronik ortama konulması planlanmaktadır.

Dergide yayınlanan araştırma makaleleri basımlarından iki yıl sonra; dergide yer alan diğer yazılar (editoriyal, mektuplar, değerlendirmeler) ise üç yıl sonra ücretsiz olarak İnternet üzerinden sunulacaktır. Projeye dahil edilen dergilerin bazıları 19. yüzyıl başlarına aittir. Elektronik ortama aktarılan iki milyon sayfadaki bir milyon üzerindeki makale, standart arama motoru olan Google üzerinden herkese, PubMed üzerinden ise uzman araştırmacılara sunulacaktır. Projeye dahil edilen dergilerin çoğunun, 1965 öncesine ait sayılarının indeksleri yapılmamıştır. Bu sayılar için yeni indeksler yapılmıştır. Dijitalleştirme işlemi Amerika'da, dergilerin aslına sadık biçimde, ilk kapaktan son kapağa kadar tamamını kapsayacak biçimde yapılmaktadır. Makaleler PDF formatında taranmakta ve XML indeksleri yapılmaktadır. Dergilerin bir kısmını taranması 2005 yılında tamamlanmış ve online olarak sunulmuştur. Bu tarihten sonra, tarama işlemi biten dergiler sırasıyla konmaktadır.

15- Modern Gal Dergileri Online:

Başlangıç Tarihi: 1 Mart 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Mart 2009

1900'den beri basılmakta olan, akademik değere sahip Gal dergileri, Galler Milli Kütüphanesi tarafından ilk defa olarak elektronik ortama aktarılmakta, bu şekilde Gal dilinde çok sayıda materyal, ücretsiz olarak dünyanın her yerindeki okuyuculara açık hale getirilmektedir. Araştırmacılar, öğretmenler ve öğrencilere ücretsiz, taranabilir online hizmet veren Modern Gal Dergileri Online, Gal ve Galler'le ilgili Galler Milli kütüphanesinde muhafaza edilmekte olan 20. ve 21. yüzyıla ait seçilmiş dergi koleksiyonuna ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Dergiler, sosyal ve beşeri bilimler, fen bilimleri ve teknoloji konularını kapsamaktadır. Hazırlanan web ara yüzü ile kullanıcılar, 1900'den sonra basılan, 600.000 sayfadan fazla Gal dilinde (220.00 sayfa) ve İngilizce (380.00 sayfa) metin üzerinde gözden geçirme, anahtar kelime tarama işlemi yapabilmektedir. Gal dili bilmeyen kullanıcılar için, metin üzerinde tarama yapmalarını kolaylaştıran iki-dilli ara yüz hazırlanmıştır.

Öğrenme modellerinde ve öğrenci profillerinde büyük değişikliklerin yaşandığı günümüzde, çalışan veya çocuk büyüten öğrencilere, değişik mekanlarda ve çoğu zaman birkaç nüsha halinde bulunan, sınırlı zamanda ulaşılabilen materyalin, günün her saatinde ulaşabilecekleri halde sunulması önemli hale gelmektedir. Proje kapsamında sunulan materyal çoğu zaman araştırmacılar ve lisansüstü öğrenciler tarafından kullanılmaktadır. Şimdiye kadar profesyonel akademisyenlerin kullanımında olan kaynak materyalin açılarak uzman olmayanlar tarafından ulaşılabilir hale getirilmesi, bilgiyi “demokratik” hale getirecektir.

16- HaberFilm Online:

Başlangıç Tarihi: 1 Nisan 2004 - Bitiş Tarihi: 28 Şubat 2007

Proje Web sitesi: <http://www.bufvc.ac.uk/newsfilmonline>

Proje ile ITN ve Reuters televizyonu arşivinde bulunan 3.000 saat süren 60.000 programın dijital ortamda sunulması planlanmıştır. Bu programlar, Nelson Mandela ile ilk görüşme (1961), Lady Diana'nın ölümü (1997) ve Newprt Brige Savaşı (1975) gibi geçen yüzyılın önemli olaylarını kapsamaktadır. Amaç, mümkün olan en geniş yelpazede ve bütün akademik disiplinleri kapsayacak şekilde Dijitalleştirme işlemini yapmaktır. Proje sonunda kullanıcının haber kliplerini taraması ve bilgisayarına indirmesi mümkün olacaktır. Materyal çoğunlukla tarihçiler ve iletişim öğrencilerini ilgilendirse de projeye, çeşitli akademik disiplinleri ilgilendirecek programlar dahil edilmiştir. Örneğin, dahil edilen futbol maçları değişen modaları veya kalabalıkların davranışlarını incelemeyi mümkün kılar. Projenin eğitim sorumlusu akademisyenlerle çalışarak, NewsFilm Online'ı daha geniş kitlelere hitap edecek hale getirmeye, yüksek ve ileri eğitimde farklı disiplinler tarafından kullanılmasını sağlamaya çalışmaktadır.

17- Tarihi Nüfus Kayıtları Online:

Başlangıç Tarihi: 1 Nisan 2007 - Bitiş Tarihi: 30 Nisan 2007

Proje Web sitesi: <http://www.histpop.org>

1801 ve 1937 tarihleri arasında yapılan 600 cilt, 200.000 sayfayı kapsayan nüfus sayımlarını dijital ortama aktarma projesidir. Proje, İngiltere'nin çeşitli yerlerinde mikrofilmler ve kitaplarda yer alan, İngiltere'nin nüfusu, ekonomisi ve sosyolojisine dair tarihî materyale ücretsiz erişimi sağlayacaktır.

Kayıtlarda yer alan tablolar ve bunları açıklayan bilgiler, kullanıcıların bu birincil e-kaynakları gözden geçirmesi, taraması ve bilgisayarına indirmesini mümkün kılmaktadır. 600 ciltte yer alan materyalin çoğu parçalar halindedir veya mikrofilmlerde kabaca indekslenmiştir. Bu sebeple çok az kullanılmaktadır. Halbuki bu zengin kaynaklar, mahalli tarihin öğretimi, yeni tarihi sorgulamalar yapılması ve yeni metodolojilerin uygulanması potansiyeline sahiptir. Pek önemli gibi görünmeyen bu materyal kırsal nüfus azalması veya belli coğrafi alanlarda nüfus artışı eğilimleri gibi konularda ipuçları verirken, İngiltere'deki her bir idari birim için düzenlenen doğum, evlilik ve ölüm kayıtları insanların hayatlarındaki gidiş gelişleri yansıtmaktadır.

Hazırlanan web sitesine, kayıtlarda kullanılan terminoloji ve temalarla, kaynakların kullanımı ve yorumuyla ilgili yüz kadar makale konularak, nüfus bilgilerinin araştırmada kullanımına geçiş sağlanmıştır. Bütün nüfus kayıtları OCR formatında taranmakta, bu da taranan metin üzerinde kelime taraması yapmayı mümkün kılmaktadır. Veri hakkında meta data da sağlanmaktadır. Projeyi yürütmekte olan Milli Kütüphane, Arts and Humanities Data Service (AHDS) ile işbirliği yaparak çok sayıda imaj, harita ve diğer arşiv malzemesini buradan temin etmekte ve nüfus kayıtlarını daha zengin hale getirmektedir.

18- Portsmouth Üniversitesi: Britanya'nın Tarihi Sınırları:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Mart 2009

Proje Web sitesi: <http://www.visionofbritain.org.uk>

Proje, tarihi haritaları tarayarak ve seçilmiş bölgelerin sınırlarını tanımlayarak, İngiltere'nin tarihi sınırları hakkında kapsamlı bir dijital kütüphane oluşturacaktır. İngiltere Tarihi GIS projesi ile idari sınırların çoğu taranmış, Milli Piyango'nun sağladığı destek ile zaman içinde İngiltere'nin Görünümü (Vision of Britain Through Time) web sitesi hazırlanmıştır. Yapılan çalışmalarda üç noktada boşluk mevcuttur. Proje ile bunların doldurulması planlanmaktadır:

1. Orijinal tarihî sınır haritaları kütüphanesinin taranması.
2. Parlamento seçim bölgelerinin değişimlerini gösteren, yeni dijital harita serisinin oluşturulması.
3. Sınırlı ölçüde dahil edilen İskoçya'nın kapsamının genişletilerek, İngiltere ve Galler ile aynı düzeye getirilmesi

Projenin odak noktası parlamento seçim bölgelerinin sınırlarıdır ve bu sınırlar, 1832-1954 dönemi seçim istatistiklerini temsil etmek için kullanılacaktır. Seçim bölgeleri oy verme istatistikleri ile birleştirilecek, bu suretle, oy verme davranışlarının araştırılmasına ilişkin sistemli ve erişilebilir

kayıtlar oluşturulacaktır. Proje sonucu, Vision of Britain web sitesinde sunulacaktır.

Proje ile St Catharina Tarihi Harita Kütüphanesi'ndeki 550 harita, İskoçya idarî sınırlarına dair 80 harita ve Parlamento Sınırlar Komisyonu'nun raporları (932 sayfa) taranarak dijital ortama aktarılacaktır. Taranacak sayfaların az miktarda olmasına rağmen sonuçta hazırlanacak web kaynağı büyük ve kullanımı fazla olacaktır. Projenin önemli bir parçası olan seçim istatistikleri haritalar, tablolar ve grafikler halinde sunulacaktır. Proje geliştirilmeye açık biçimde tasarlanmıştır ve gelecekte Avrupa'dan benzer muhtevaların ve *Domesday Book*ların eklenmesini mümkün kılmaktadır.

19- Raphael Öncesi Kaynak Sitesi:

Başlangıç Tarihi: 2 Nisan 2007 - Bitiş Tarihi: 27 Mart 2009

Birmingham Müzesi ve Sanat Galerisi, daha önce dokümantasyonu yapılmamış ve koleksiyon olarak erişilmemiş Raphael öncesine dair çok miktarda tabloya sahiptir. Dante Gabriel Rossetti, John Everett Millais ve Edward Burne Jones gibi meşhur sanatçılara ve diğerlerine dair tablolar mevcuttur. Bu eserlerin dijitalleştirilmesi ile Raphael öncesi ve 19. yüzyıl İngiliz sanatını çalışmak için benzersiz bir araştırma kaynağı oluşturulacaktır. Birmingham Müzesi ve Sanat Galerisi web siteleri üzerinden bütün kullanıcıların erişimine sunulacaktır.

Raphaelizm öncesi, 19 yüzyıl İngiltere'sinin en önemli ve en etkili sanat akımıdır. 1848'de üç genç sanatçının, William Holman Hunt, Dante Gabriel Rossetti and John Everett Millais, öncülüğünü yaptığı bu akım, resim yapma sanatını eski stüdyo geleneğinden uzaklaştırıp, tabiatla doğrudan temasa geçirek İngiliz sanatını yenilemeyi ve geliştirmeyi amaçlamıştır. Kesin doğruluğu ve her detayın gerçeğe uygun olmasını gerektiren bu akımla tabiat manzaraları, modern hayat ve Ortaçağ manzaraları, 1850'lerde pre-Raphaelistlerin üzerinde çalıştığı temalar olmuştur. Proje ile dijitalleştirilmesi planlanan koleksiyon, bu akımın her aşamasını derinliğine temsil etmektedir. Koleksiyonda tuval üzerine yağlıboya, kağıt üzerine resim, heykel, vitray, kumaş ve seramik boyamalar ve kitaplar mevcuttur.

Pre-Raphaelite online kaynağın oluşturulması, bu yeni görsel materyal ve beraberinde sunulan meta data ile konu üzerinde derinliğine araştırma yapılmasını mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda, eğitim topluluğunun ihtiyacını karşılayacak, erişimi ve kullanımı kolay kaynak materyal sunmaktadır. Proje ile 3.000 üzerinde materyal taranacak ve yüksek kaliteli imajlar ve meta data oluşturulacaktır. Eğitim topluluğunun erişimine açık

olacak, öğrenciler, araştırmacılar, tarihçiler ve ilgilenen herkes ulaşabilecektir. Web sitesinde, görsel materyalin eğitimde kullanılmasına ilişkin örnekler de bulunacak, kullanıcıların elindeki materyali diğerleri ile paylaşmasının teşvik edilmesiyle web sitesi daha da geliştirilecektir.

20- Scott Kutup Araştırma Enstitüsü, Kutupların Keşfi-Tarihî Kutup İmajları:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 - Bitiş Tarihi: 1 Mart 2009

Proje Web sitesi: <http://www.spri.cam.ac.uk>

Cambridge Üniversitesi Scott Kutup Enstitüsü'nde muhafaza edilmekte olan, kutup hayatıyla ilgili dünyanın en zengin kaynağını teşkil eden Arşiv koleksiyonunun dijital ortama aktarılması projesidir. Kutuplara yapılan tarihi gezilerin fotoğraflarının negatiflerini kapsayan bu koleksiyon nadir, aynı ölçüde de hassa durumdadır. Dijital ortamda muhafaza edilme girişimlerine kadar, koleksiyonda yer alan bilgiler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Proje ile yapılan çalışmalar neticesinde, Antartika'nın tarihine ve keşif gezilerine ilişkin konularda, öğrenim ve araştırmayı destekleyen metin ve görsel materyale ücretsiz erişilebilecektir.

2007-08 yılının Uluslararası Kutup Yılı ilan edilmesi ve iklim değişikliğine giderek ilginin artması, Scott Kutup Enstitüsü'ndeki kaynakların daha önce olmadığı kadar geniş bir öğrenim kitlesine ulaşma fırsatını sağlamıştır. Proje ile İngilizlerin ve uluslararası grupların kutuplara yaptığı inceleme gezilerini kapsayan 1845-1960 dönemine ait 20.000 üzerindeki fotoğraf negatifleri dijital ortama aktarılacaktır. Gezilerle ilgili grup üyelerinin kişisel belgeleri ve resmi raporları da, fotoğrafların çekildiği ortamlar için bağlamsal bilgi sağlamaktadır. Bu belgeler de dijital ortama aktarılacaktır. Bu kaynaklar şimdiye kadar eğitim topluluğunun elektronik erişimine açık olmamıştır. Web sayfası, e-öğrenim ve online kaynaklar aracılığıyla proje, bu kaynakların eğitim topluluğundan çeşitli kişilerce kullanımını sağlayacaktır. Proje ile kutup teknolojileri, iklim değişikliğinin tesirleri, güney kutbunun keşfi gibi konularda eğitim ve öğrenim paket programları da hazırlanacaktır.

21- Batı Londra Tiyatro Arşivi:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 – Bitiş Tarihi: 1 Aralık 2008

Batı Londra Tiyatro Arşivi projesi ile sahne sanatlarına dair tiyatro afişleri, oyun programları başında çıkan yazılar ve fotoğraflardan oluşan çok değerli kaynak veritabanı yaratacaktır. Batı Londra Tiyatrolarından derlenen 15.000'in üzerinde dijital imaj yaratılarak, nadir koleksiyonlar muhafaza

edilmiş ve akademik kullanıcıların erişimine açılmış olacaktır. Proje sonuçlandığında, öğrenciler ve akademisyenler için muhtevası zengin dijital koleksiyon meydana getirilmiş olacaktır.

Londra'nın Batı kesimi, tiyatro ve tiyatro çalışmalarının gelişmesine katkılarda bulunmuş, müzikli tiyatro türünün keşfedildiği ve dünyaya yayıldığı yer olmuştur. 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında, Batı Londra'da ülkenin hiç bir yerinde olmadığı kadar çok sayıda müzikal tiyatro inşa edilmiştir. Bu binaların çoğu savaşta bombalanmış, başka sosyal binalara veya sinemalara dönüştürülmüş veya harabe halinde kalmıştır. Proje ile, bu binalarda bulunan arşivler öğrenci ve araştırmacı kitlesine açılarak, Batı Londra'daki tiyatrolara, bunların tarihlerine dair yapılacak araştırmaları kolaylaştıracaktır. Dijitalleştirme işlemi, muhafaza etme amaçlı olduğu kadar erişim amacıyla da yapılacak, standartlar da buna göre belirlenecektir. İmajlar, detaylı hazırlanmış met edata ile birlikte kaydedilecek, etişim ve araştırmacılara kolaylık sağlamak üzere, ilgili makalelerle zenginleştirilecektir. Projenin sonucu, tamamıyla erişilebilir dijital koleksiyon ve web sitesi olacaktır. Dijital materyal ve meta dataya erişim yüksek ve ileri öğrenim topluluklarına ve bütün topluma açık olacaktır. Proje, Batı Londra Üniversitesi, Sahne Sanatları Gelişimi Enstitüsü tarafından gelecekte yapılması tasarlanan projelere altyapı sağlayacak ve model oluşturacaktır.

22- Birleşik Krallık Tezleri Dijitalleştirme Projesi:

Başlangıç Tarihi: 1 Ocak 2007 – Bitiş Tarihi: 1 Temmuz 2009

Birleşik Krallık'da hazırlanmış 5.335 adet tezin dijitalleştirilmesi, tezlere elektronik ortamda erişimi sağlayan EthOS projesine Başlangıç teşkil edecektir. Dijitalleştirme projesi ile üzerinde işlem yapılabilir, kolayca sıralanabilir ve mali yönden karşılanabilir e-tezler online servisi için ön model oluşturulacaktır.

Birleşik Krallık'da yapılan tezler, önemli araştırma kaynaklarıdır ve halihazırda kütüphane raflarında bekleyen binlerce tez bulunmaktadır. Bu tezlerin bazıları, muhtemelen, danışmanı hariç, hiç bir okuyucu tarafından okunmayacaktır. Tezlerin varlığı bilinse de, muhtevasına ulaşılması zordur. Yeni üretilmiş faydalı bilgi, bürokratik veya diğer tür gereklilikler sebebiyle kullanım dışı kalmaktadır. Proje ile 5.335 adet dijital tez ücretsiz sunulacak, araştırmacıların zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın taraması, belirlenmesi ve erişmesi mümkün olacaktır. Tezler araştırmacılara PDF formatında sağlanacak, araştırmacı tezi bilgisayarında okuyabilecek, PDF nüshasının

çiktısını, aslında olduğu haliyle, alabilecektir. Orijinal, kağıt tezler bu suretle daha az kullanılacak ve daha iyi muhafaza edilecektir.

1730 tarihinden itibaren İngiltere Yüksek Öğrenim kurumlarında hazırlanmış, 500.000 matbu tez bulunmaktadır. Proje ile, bunun yalnızca çok popüler olan %1'lik kısmı dijital ortama aktarılacaktır. Her bir tez tif dosyası olarak (bir sayfa bir dosya halinde) dijitalleştirilecek, bu nüsha muhafazası için, saklanacak, tez metninin tamamı OCR olarak taranacak ve erişim ve dağıtım için saklanacaktır. Proje kapsamında dijital ortama aktarılan tezler EthOS Servisi'nin çekirdeğini oluşturacak ve tezlerin gelecekte elektronik ortamda sunulması fikrini destekleyecektir.

Türkiye'de Dijital Kültür

Eğitim ve araştırma materyalini bilgisayara aktararak, özel hazırlanmış veri tabanlarında depolama ve İnternet üzerinden kullanıcıların istifadesine sunma şeklinde özetleyebileceğimiz dijitalleştirme veya elektronik ortama aktarma konusunda Türkiye'de yapılan çalışmaların henüz başlangıç düzeyinde olduğunu vurgulamak gerekir. Daha ziyade bibliyografik verilerin, arşiv ve tez kataloglarının dijitalleştirilerek sunulduğu görülmektedir. Bu konuda en iyi örnek (<http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt/>) adresi üzerinden ulaşılan ULAKBİM Veritabanlarıdır. Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Sağlık Bilimleri vb. alanlarındaki veritabanları, elektronik dergiler, katalog vb. araştırma araçlarına, tek bir ara yüzden daha etkin ve kolay kullanım imkanı veren bu arama motoru üzerinden uluslar arası veritabanlarına ulaşılabilmektedir. Türkiye'de son iki yapılan tezler dijital ortama aktarılarak ULAKBİM üzerinden sunulmuştur. Bazı kurumlar arşivlerini dijital ortama aktararak İnternet'ten ulaşılabilir hale getirmişlerdir. Bu tür elektronik arşivlere, Açık Erişim Arşivi de denilmekte ve daha çok kurumlar tarafından benimsenen bu arşiv türünde, belgeler elektronik ortamlarda saklanarak İnternet üzerinden kullanıma sunulmaktadır. Açık Erişim Arşivi, bir kurumun ürettiği her türlü evrakın ve yayınların, elektronik ortamlarda toplandığı, tasniflendiği, saklandığı, korunduğu ve erişiminin sağlandığı hizmetler dizisini içeren veri tabanıdır. Türkiye Makine Mühendisleri Odası'nın 50 yıllık geçmişinde yayımlanmış olduğu tüm dergiler, bültenler, kongre, sempozyum kitapları, çalışma raporları gibi, 40.000 sayfaya ulaşan dokümanlar bir Açık Erişim Arşivi oluşturularak, İnternet üzerinden ulaşılabilir hale getirilmiştir. Bu belgelerin tamamı <http://arsiv.mmo.org.tr> adresinde mevcuttur ve kelime taraması yapılabilmektedir. Üniversitelerde de benzeri girişimler mevcuttur. Örneğin, 2001 yılından itibaren Ankara Üniversitesi öğretim üye ve yardımcılarının uluslararası indekslerde yer alan bilimsel dergilerde yayınlanmış veya yayınlanabilir kararı verilmiş çalışmaları, bildirimleri, proje metinleri, konferans

metinleri, raporları, ders notları ve kitaplarda yer almış bölümlerin basılı veya elektronik kopyaları, açık arşive konulmuş ve İnternet üzerinden ulaşılır hale getirilmiştir (<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/>).

Diğer yandan, eğitim ve araştırma amacıyla kullanılan kaynak materyalin dijital hale getirilerek İnternet üzerinden öğrenci, araştırmacı, eğitimci, meraklıları vs. nin istifadesine sunulması konusunda girişimlere dair örnekler çok az sayıdadır, tarih sahası söz konusu olduğunda ise bu azlık, yokluğa dönüşmektedir. Bu konuda yürütülmekte olan bazı projelerden haberdar olmakla birlikte, tamamlanmış ve İnternet'e konulmuş herhangi bir kaynak materyal grubuna rastlamadığımızı belirtmeliyiz. Kaynak materyal ile kastedilen, arşivlerde muhafaza edilen, yazılı basılı ve görsel tarihî belgelerdir. Bu konuda, görsel malzeme ile sınırlı, bazı girişimler mevcuttur. Fotoğraf ve benzeri türden görsel malzemelerin dijitalleştirilmesi, yeni fakat hızla gelişen bir tekniktir. Avrupa'da bu konuda pek çok proje geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bizim bilgimize göre, Türkiye'de bu konuda birkaç girişim mevcuttur: VEKAM (Vehbi Koç Araştırma Merkezi) Görsel-İşitsel Arşiv; Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Arşivi'ni dijitalleştirme projesi. Ancak, ülkemizdeki görsel veri potansiyelinin büyüklüğü ve dağınıklığı düşünüldüğünde, bu girişimlerin yeterli olmadığı görülür. Benzeri türden kapsamlı bir çalışma ise *Görsel Tarih Arşivi*'dir (<http://www.gorselarsiv.org>). Aşağıda bu dijital görsel arşiv hakkında teferruatlı bilgi verilecektir.

Dijital Görsel Tarih Arşivi

TÜBİTAK tarafından desteklenen, “Atatürk Döneminde Yapılan İnkılapları Yerleştirilmesi Sürecinin Görsel Veriler Yoluyla İncelenmesi (1923-1960) konulu proje (Proje No: 104K080) kapsamında hazırlanan Görsel Tarih Arşivi (GTA), çeşitli kurumlardan, arşivlerden ve basılı kaynaklardan derlenen görsel materyallerin dijital ortama aktararak ve bu iş için özel hazırlanmış veritabanında depolanmasıyla oluşturulmuştur. Web tabanlı hazırlanarak İnternet ortamında sunulan GTA web sitesine takip eden adresten ulaşılabilir: <http://www.gorselarsiv.org>. GTA' da, Türkiye'nin modernleşme süreci, özellikle Atatürk döneminde yapılan inkılaplarla ilgili fotoğraf, kartpostal, pul, afiş vs. imajları koleksiyonuna ulaşılabilir. Arşivdeki görsel materyaller, tarihî görsel imajları belirlemek ve paylaşmak amacıyla bir araya getirilmiştir. Eğitim ve araştırma amaçlı geliştirilen arşivdeki imajları kullanmak ücretsizdir, ancak üye olunması gerekmektedir.

Arşivde sunulan imajlar, proje kapsamında dijital ortama aktarılan, dokuz bin civarındaki fotoğraf, resim, kartpostal, pul, afiş ve piyango biletlerinden oluşmaktadır. Projenin tamamlanmasıyla birlikte veri girişi sona ermiştir. Ancak, projenin tamamlanmasından sonra da veri girişinin devam

etmesi ve arşivin gelişimini sağlamak üzere, kullanıcıların aktif katılımını sağlayan bir paylaşım ortamı hazırlanmıştır. Bunun için üyelik sistemi geliştirilmiştir. Bu sistemle, üyeler ellerindeki imajları arşive bağışlayabilmekte, bağışladıkları imaj karşılığında, arşivdeki mevcut imajlardan belli sayıda imajı ve ilgili bilgiyi bilgisayarlarına indirebilmektedir. Kullanıcılar fotoğraflar hakkında yorum yapabilmekte, yorum ve bilgilerini diğer kullanıcılarla paylaşabilmektedir. Bu suretle, projenin tamamlanmasıyla birlikte, arşivin gelişmesi durmamış, sürekli gelişmenin yolu açılmıştır. Projenin tamamlanmasından sonra da GTA' nin gelişmesinin sağlanması, yeni yaklaşım ve tasarımı da beraberinde getirmiştir. Buna göre, arşiv yalnızca inkılâplara ait görsel verilerin depolandığı bir yer olmaktan çıkarılmalı, daha geniş bir konu yelpazesine açılmalıdır. Bu sebeple, derlenecek görsel verilerin konuları Osmanlı, eğitim, kültür, sanat, ekonomi, siyaset, gündelik hayat, tören, kadın, bilim ve teknoloji konularına genişletilmiş, önceki konu olan inkılâplar ise, Atatürk inkılâpları altında toplanmıştır. Bu suretle, önceki tasarımı kapsayan ve daha da ileri götüren, yakın dönem tarihinin her cephesini dahil eden bir tasarım benimsenmiştir.

Arşivdeki görsel materyal çeşitli kurum arşivlerinde, yayınlanmış eserlerde veya şahısların elinde bulunan görsel materyalin orijinaleri veya kopyalarının taranarak bilgisayara aktarılmasıyla elde edilmiştir. Bu yolla elektronik ortama aktarılan imajlar, özel olarak hazırlanmış bir veri tabanına girilmiştir. Veri tabanına giriş esnasında fotoğrafların tanımlanması gerekmekte, bu da çeşitli biçimlerde yapılmaktadır. Biz tanımlamamızda, uluslararası standartları uyguladık. Dublin Core Standarts (DCS) adıyla bilinen ve dijital imajların tanımlanmasında en kapsamlı standart olarak uluslararası kabul gören standartları kullandık. Arşivler, müzeler ve kütüphaneler gibi kurumlar tarafından kullanılan DCS, Avrupa'da görsel arşiv oluşturma projesi (European Visual Archive, <http://www.eva.eu.org>) esnasında, ülkeler arasındaki fotoğraf tanımlama farklılıklarını gidermek ve ortak bir standart geliştirmek üzere hazırlanmıştır, 15 maddeden oluşmaktadır. DCS'nin statüsü ve kullanımı hakkında takip eden web sitesine bakılabilir: <http://purl.org/dc/>. Bir fotoğraf hakkında, DCS'nin belirlediği 15 ayrı tür bilgi alanı ve bizim araştırma ihtiyaçlarımıza yönelik olarak belirlediğimiz 5 ayrı bilgi alanı olmak üzere toplam 20 ayrı bilgi alanı oluşturulmuş bu alanlar hakkında veri tabanına veri girilmesi ve fotoğrafın pul büyüklüğünde (küçük) ve gerçek büyüklüğünde (büyük) iki görüntüsünün eklenmesiyle, ilgili fotoğrafın veri tabanına giriş işlemi tamamlanmıştır. (bkz. <http://www.gorselarsiv.org>, Görsel Tarih Arşivi, Veri Giriş Paneli). Bu işlem süreci, her bir görsel materyal için tekrar edilmiştir.

Görsel Tarih Arşivi (GTA)'nin Kullanıcılara Sağladığı Faydalar

- Kullanıcılar (araştırmacı, eğitimci veya meraklıları) özel hazırlanan görsel elektronik koleksiyonlara ulaşır.
- Araştırma amaçlı, görsel elektronik kaynakların hazırlanması ve kullanımının yaygınlaşmasına yardımcı olunur.
- Görsel dijital kaynakların, tarih araştırmalarında ve diğer alanlarda kullanımının gelişmesine yardımcı olunur.
- Sahip olunan görsel verileri, daha geniş araştırmacı kitlesi ile paylaşma imkanı bulunur.

Görsel veriler değerini muhtevalarına borçludur. Görsel veriler arasında en yaygın olan fotoğrafların dijital ortama aktarılması/dijitalleştirilmesi, fotoğrafın muhtevalarının bilgisayar ortamında yeniden üretilmesini sağlar. Bu üründen/kopyadan baskı yapılabilir. Fotoğrafları dijital ortama aktarmanın en büyük avantajı, orijinal nüshayı korumaktır. Fotoğraf, özel muameleyi ve özel saklama ortamını gerektiren, sık kullanıma uygun olmayan bir malzeme türüdür. Dijital kopyaların yapılması, orijinal fotoğrafın korunmasına yardımcı olur. Diğer bir avantajı, fotoğraf koleksiyonlarına ulaşımı kolaylaştırır. Fotoğrafların dijital kopyalarının bir veritabanında tanımlanmasıyla, bu koleksiyonları tarama ve sorgulama kolay hale gelir. İmajların İnternet'e konularak araştırmacılara sunulmasıyla da, daha geniş kitlelerin kullanımı sağlanır. Ayrıca, İnternet bağlantısı sayesinde, dünyanın her yerinden ulaşılabilir hale gelir.

GTA' daki Görsel Veriler

GTA'daki görsel veriler başlıca fotoğraf (5917), resim (12), kartpostal (14), pul (2630), afiş (223) ve piyango bileti (213) olmak üzere toplam 9009 adet imajdan oluşmaktadır. Arşivdeki imaj sayısının artırmak ve proje tamamlandıktan sonra da devamlılığı sağlamak amacıyla, GTA yeniden tasarlanmış ve üyelerin katkıda bulunacağı aktif bir ortam haline getirilmiştir. Bu konu hakkında yukarıda bilgi verilmiştir.

Diğer yandan, belli bazı inkılâplar için arşivde çok miktarda imaj mevcut iken (kılık-kıyafet, eğitim, mimarî), diğerleri için oldukça azdır. Haklarında çok veri bulunan inkılâpların lehine, diğerlerinin aleyhine olan bu durumu değiştirmek ve imajların sayısını dengeli biçimde belirlemek maalesef mümkün olmamıştır. İmajların derlenmesi ve GTA' ne dahil edilmesi tamamıyla şans işidir. Ulaşma şansına sahip olduğumuz bütün imajlar GTA' ne dahil edilmiştir. Fotoğraf seçme, ayıklama işlemi yapılmamıştır. Arşivlere ulaşma ve alabileceğimiz fotoğraf sayısı çoğu zaman sınırlı olduğu için, bir de

kendimiz sınırlama yoluna gitmedik, Döneme ilişkin herhangi bir fotoğraf bile, o dönemin bir yönünü yansıtmaya sebebiyle değerlidir. Görsel veriler farklı şekillerde okunmaya ve bilgi üretmeye müsaittir. Geçmiş ve tekrar edilemez olayların anlık görüntülerini bize sunar. Bu sebeple de değerlidir. Dolayısıyla, ulaşabildiğimiz bütün fotoğraflar taranarak GTA' ne dahil edilmiştir. İmajlar takip eden arşivlerden derlenmiştir: Türk Tarih Kurumu Arşivi ve Kütüphanesi; Milli Kütüphane, Atatürk Belgeliği; MEB. Atatürk Eğitim Müzesi; 75. Yıl Müzesi; Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Arşivi; Milli Piyango Arşivi; Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Arşivi; Beypazarı Belediyesi Arşivi ve Cumhuriyet Arşivi.

Kullanım Politikası

GTA'daki görsel veri koleksiyonları, proje çalışanlarının iki buçuk yıllık emeğinin ürünüdür. Kullanıcıların, çeşitli görsel veri gruplarına, ücretsiz ve tek noktadan erişimini sağlama amacıyla tasarlanmıştır. Görsel veri yaratıcılarının telif hakları ve mülkiyet haklarını korumaktadır. Bu haklara atıfta bulunulması ve telif haklarına uyulması kullanıcıların sorumluluğundadır.

Arşivdeki bütün materyal telif hakları ile korunmaktadır. Materyallerin telif hakkı sahipleri, materyal hakkında bilgi verilen panelin ilgili bölümünde belirtilmiştir. Arşivdeki materyaller araştırma ve eğitim amaçlı kullanım için hazırlanmıştır, yalnızca bu amaçlar için, herhangi bir sınırlama olmadan kullanılabilir. Eğitim ve araştırma dışı amaçlar veya ticarî amaç için kullanılamaz. Diğer amaçlı kullanıcıların izin almak üzere site yöneticisi ile temasa geçilmesi gerekmektedir. Arşivden alınan imajlar için telif hakkı talep edilmemektedir. Sadece, imajın alındığı yer olarak GTA' ya atıfta bulunulmasını talep edilmektedir. (atıf biçimi: Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Dijital Görsel Tarih Arşivi, Kayıt No:). Arşivdeki fotoğrafların telif hakkı, fotoğrafların alındığı arşiv veya şahıslara aittir. Arşivi hazırlayanlar bu telif hakkından sorumlu değildir. Telif hakkı olan fotoğrafları yayınlama veya sergileme yoluyla kullanmak isteyenlerin, telif hakkı sahibi ile temasa geçmeleri tavsiye edilmektedir.

Arşivde Tarama Nasıl Yapılır?

DCS (Dublin Core Standarts)'a uygun olarak yirmi farklı tür bilgi alanında tanımlanan fotoğraflar hakkında, basit ve ileri düzeyde tarama yapılabilir. Basit tarama için, ana sayfadaki Arşivde Arama kısmındaki pencereye yalnızca bir anahtar kelime girmek yeterlidir. Bu tür arama geniş kapsamlı olduğu için karşınıza çok sayıda veri çıkabilir. İleri düzeydeki tarama için de, ana sayfadaki Arşivde Arama/Gelişmiş Tarama kısmı kullanılabilir.

Gelişmiş Arama'ya tıkladığında çıkan arama panelindeki alan türlerinden (anahtar kelime, tarih aralığı, tür, format, muhteva, ilgili inkılâp, fotoğrafın çekildiği yer, fotoğrafı çeken kişi, yayınlayan kişi/kuruluş) en az biri veya bir kaçına bilgi girerek tarama gerçekleştirilebilir. Bu, tarama sonucunda çıkacak veri sayısını azaltarak, istenilen imaja daha kolay ulaşmayı sağlayacaktır.

Her iki arama türünde aranılan kritere uygun, arşivde bulunan imajlar, pul büyüklüğünde ve özet bilgi ile sıralanacaktır. Pul imajın üzerine tıkladığında, daha büyük imaja ve daha teferruatlı bilgiye ulaşılır. Ancak, buna yalnızca üyeler, sınırlı sayıda ulaşabilmektedir. Yeni üye olmuş bir kullanıcı 25 fotoğrafı büyük ölçüde ve daha fazla bilgi ile görebilmektedir. Bundan daha fazla fotoğraf görmek isterse, fotoğraf girmesi gerekmekte, girdiği her bir fotoğraf karşılığında 5 fotoğraf görebilme hakkına sahip olabilmektedir. Belirtildiği üzere, GTA bir görsel materyal paylaşım alanı olarak tasarlanmıştır. Devamı, kullanıcıların imaj bağışlamasıyla mümkün olabilecektir.

Arşive İmaj Bağışlama

Kullanıcılar ellerindeki Atatürk dönemine (1923-1938) ve sonrasına (1960'a) dair Türkiye'deki sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasî gelişmeleri sergileyen her tür fotoğraf (aile fotoğrafı dahil), kartpostal, pul, film, afiş vb. görsel materyali geniş bir eğitimci ve araştırmacı kitlesi ile paylaşabilir.

Paylaşılması düşünülen imajların takip eden özellikte olması gerekmektedir:

- Tarih araştırması ve eğitimi için uygun konu ve nitelikte olmalıdır.
- İyi veya orta kalitede olmalı ve yüksek çözünürlükte taranmalıdır.
- İmaj hakkında bilgi verilmelidir. Sadece görüntü yeterli değildir.
- Telif hakkı konusu çözümlenmiş olmalıdır.

Paylaşım, arşive üye olunarak gerçekleştirilir. Web sitesindeki ilgili yere (imaj bağışla) tıklanarak veri giriş paneline ulaşabilir ve paylaşılması düşünülen fotoğraf vs. ile ilgili bilgiler ve fotoğrafın kendisini, kullanıcı veritabanına girebilir. Bu yolla verilen bilgiler arşiv sorumlusu Fatma Acun'a ulaşmakta ve doğruluğu kontrol edildikten sonra yayınlanmaktadır. Gönderilen imaj ve bilgi, amaca uygun değil ise yayınlanmamaktadır.

Sonuç

Küresel ekonomik rekabette itici gücün bilim ve teknoloji olduğu, bunu geliştirmenin yolunun da Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin sağladığı imkanlardan azami düzeyde istifade etmeden geçtiği, sanırım yukarıdaki çalışmadan anlaşılmıştır. Yine yukarıdaki çalışma, BİT'nin imkânlarından,

özellikle eğitim ve araştırmayı geliştirme konusunda yeterince faydalanamadığımızı, bu konuda henüz başlangıç düzeyinde olduğumuzu gösteriyor. Bu konuda gerekli bilinci yerleştirecek ve girişimi yapacak olan yerlerin, akademik düzeyde eğitim ve araştırma görevini üstlenen kurumlar olan üniversiteler olduğunu hatırlatmaya sanırız gerek yoktur.

Kaynakça

ACUN, Ramazan, (2000). "Türkiye'de Bilim ve Teknoloji", *Atatürk'ün Ölümünün 62.Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu 8-10 Kasım 2000 Ankara Bildiriler ve Tartışmalar*, Ed. B. Yediyıldız. H.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2001, 191-219.